KURTULUŞ SAVAŞINDA CEPHELER

Kurtuluş Savaşı, üç cephede gerçekleşmiştir;
1. Doğu Cephesi: **Ermenilere** karşı açılmıştır. TBMM bu cephede **Osmanlı'dan kalma düzenli ordu** ile (Kazım Karabekir'e bağlı 15. Kolordu) Ermenilere karşı, savaşmıştır.
2. Güney Cephesi: Güneydoğu Anadolu ve Çukurova'da **Kuvayı Milliye birlikleri** ile **Fransızlara** ve Ermeni çetelere karşı mücadele edilmiştir.
3. Batı Cephesi: **Yunanlılara** karşı açılan cephedir. Bu cephede **TBMM tarafından kurulan düzenli ordu** kullanılmıştır.

Bilgi: Kurtuluş Savaşı'nda İngiltere ve İtalya ile aramızda silahlı çatışma yaşanmamıştır.

SORULAR

1. Kurtuluş Savaşı kaç cephede gerçekleşmiştir? Bu cepheleri adlandırınız. *(Bilgi)*

2. Doğu Cephesi hangi devlete karşı açılmıştır? Bu cephede TBMM hangi orduyu kullanmıştır? *(Bilgi)*

3. Güney Cephesi'nde hangi bölgelerde, kimlere karşı ve hangi güçlerle mücadele edilmiştir? *(Bilgi)*

4. Batı Cephesi kime karşı açılmıştır? Bu cephede hangi ordu kullanılmıştır? *(Bilgi)*

5. Kurtuluş Savaşı'nda İngiltere ve İtalya ile silahlı çatışma yaşanmış mıdır? Bu bilgi, cepheleri öğrenirken size neyi hatırlatmalıdır? *(Bilgi)*

6. Doğu Cephesi'nde Osmanlı'dan kalma düzenli ordunun, Güney Cephesi'nde ise Kuvayı Milliye birliklerinin kullanılmasının sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız. *(Yorum)*

7. Batı Cephesi'nde TBMM tarafından kurulan düzenli ordunun kullanılması, Kuvayı Milliye birliklerine göre hangi avantajları sağlamış olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Kurtuluş Savaşı'nın birden fazla cephede aynı anda yürütülmesi, TBMM için nasıl bir güçlük oluşturmuş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Kurtuluş Savaşı **üç cephede** gerçekleşmiştir: **Doğu Cephesi, Güney Cephesi ve Batı Cephesi.**

2. Doğu Cephesi **Ermenilere** karşı açılmıştır. TBMM bu cephede **Osmanlı'dan kalma düzenli orduyu** (Kâzım Karabekir'e bağlı 15. Kolordu) kullanmıştır.

3. Güney Cephesi **Güneydoğu Anadolu ve Çukurova'da** açılmıştır. Burada **Kuvayı Milliye birlikleri** ile **Fransızlara** ve **Ermeni çetelerine** karşı mücadele edilmiştir.

4. Batı Cephesi **Yunanlılara** karşı açılmıştır. Bu cephede **TBMM tarafından kurulan düzenli ordu** kullanılmıştır.

5. Hayır, İngiltere ve İtalya ile silahlı çatışma yaşanmamıştır. Savaş yalnızca Ermeniler, Fransızlar ve Yunanlılara karşı verilmiştir; bu devletler cephelerle karıştırılmamalıdır.

6. *(Örnek cevap)* Doğu'da Osmanlı'dan kalan, hazır ve düzenli bir kolordu bulunduğu için Ermenilere karşı bu ordu kullanılmıştır. TBMM'nin henüz güçlü bir ordusu yoktu; Güney'de ise bölge halkının oluşturduğu, yerel ve düzensiz Kuvayı Milliye birlikleri düşmana karşı direnmiştir.

7. *(Örnek cevap)* Düzenli ordu; komuta birliği, disiplin, eğitim ve silah-erzak düzeni sayesinde daha planlı ve uzun süreli savaşabilir. Kuvayı Milliye ise yerel ve dağınık olduğundan büyük bir orduya karşı yetersiz kalır. Bu yüzden Yunanlılara karşı düzenli ordu kurulmuştur.

8. *(Örnek cevap)* Asker, silah, cephane ve erzak sınırlı olduğu hâlde farklı düşmanlara karşı birden fazla bölgede savaşmak gerekmiştir. Güçlerin dağılması, kaynakların paylaştırılması ve ordunun yönetimi zorlaşmıştır. Bu durum TBMM'nin kararlılığını ve organizasyon gücünü göstermektedir.

DOĞU CEPHESİ

- Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra ortaya çıkan karışıklıktan yararlanan Ermeniler Doğu illerini işgale başladılar.
- TBMM, Haziran 1920'de **Osmanlı Devleti'nden kalma 15. Kolordunun başına Kazım Karabekir Paşa**'yı **Doğu Cephesi Komutanı** olarak atadı.
- Kazım Karabekir komutasındaki 15.Kolordu, Sarıkamış ve Kars çevresini kurtararak Gümrü'ye kadar ilerledi. Zor durumda kalan Ermeniler ateşkes istedi. Ermenilerle **Gümrü Antlaşması** *(3 Aralık 1920)* imzalandı. Buna göre;

1. Kars, Sarıkamış ve Iğdır TBMM'ye verilecek.
2. Ermenistan Sevr Antlaşmasını tanımayacak,
3. Ermenistan TBMM Hükümetini ve Misakı Milli'yi tanıyacak.

ZEKİ DOĞAN

SORULAR

1. Ermeniler Doğu illerini işgal etmeye neden başlamışlardır? *(Bilgi)*

2. TBMM, Haziran 1920'de Doğu Cephesi Komutanlığına kimi atamıştır? Bu komutan hangi birliğin başında görev yapmıştır? *(Bilgi)*

3. 15. Kolordu hangi bölgeleri kurtarmış ve nereye kadar ilerlemiştir? *(Bilgi)*

4. Ermeniler ateşkes istemek zorunda kalınca hangi antlaşma, hangi tarihte imzalanmıştır? *(Bilgi)*

5. Gümrü Antlaşması'nın maddelerini yazınız. *(Bilgi)*

6. Gümrü Antlaşması'nda Ermenistan'ın Sevr Antlaşması'nı tanımayacağını kabul etmesi TBMM açısından neden önemlidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Ermenistan'ın TBMM Hükümeti'ni ve Misakı Milli'yi tanıması, TBMM'nin konumunu nasıl etkilemiş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Ermeniler, **Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra ortaya çıkan karışıklıktan yararlanarak** Doğu illerini işgal etmeye başlamışlardır.

2. Kazım Karabekir Paşa, Osmanlı Devleti'nden kalma **15. Kolordu'nun** başında Doğu Cephesi Komutanı olarak atanmıştır.

3. 15. Kolordu **Sarıkamış ve Kars çevresini** kurtararak **Gümrü'ye** kadar ilerlemiştir.

4. Zor durumda kalan Ermeniler ateşkes istemiş ve **Gümrü Antlaşması (3 Aralık 1920)** imzalanmıştır.

5. (1) **Kars, Sarıkamış ve Iğdır** TBMM'ye verilecektir. (2) Ermenistan **Sevr Antlaşması'nı tanımayacaktır.** (3) Ermenistan **TBMM Hükümeti'ni ve Misakı Milli'yi tanıyacaktır.**

6. *(Örnek cevap)* Sevr, Osmanlı Devleti'ne kabul ettirilmeye çalışılan ve Doğu Anadolu'da Ermenistan lehine düzenlemeler içeren bir antlaşmaydı. Ermenistan'ın onu tanımaması, Sevr'in bu bölgede geçersiz kalması ve TBMM'nin Sevr'e karşı diplomatik bir başarı kazanması demektir.

7. *(Örnek cevap)* Bir devletin TBMM'yi tanıması, Ankara'daki hükümetin yasal ve güçlü bir yönetim olarak kabul edilmesini sağlamış, TBMM'nin uluslararası alanda itibarını ve diplomatik gücünü artırmıştır. Misakı Milli'nin tanınması da Türk milletinin ulusal sınırlarının kabul edilmesi anlamına gelir.

Gümrü Antlaşmasının Önemi

- ✓ TBMM'nin **imzaladığı ilk antlaşmadır.**
- ✓ TBMM'nin **uluslararası alandaki ilk askeri ve siyasi başarısıdır.**
- ✓ **TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan** olmuştur.
- ✓ Sevr'i geçersiz sayan ilk uluslararası siyasi belgedir.
- ✓ Doğu Cephesi ilk çözüme kavuşan cephe olup bölgedeki birlikler Batı ve Güney cephelerine kaydırılarak bu cephelerin güçlenmesi sağlanmıştır.

Bilgi: I. İnönü Savaşı'ndan sonra **Sovyet Rusya** ile **Moskova Antlaşması** imzalanmış ve Batum Gürcistan'a bırakılmıştır.

Bilgi: Doğu sınırımızı **kesin olarak** belirleyen antlaşma **Ermenistan, Azerbaycan** ve **Gürcistan**'la imzaladığımız **Kars Antlaşması**'dır.

SORULAR

1. Gümrü Antlaşması'nın önemini maddeler hâlinde yazınız. *(Bilgi)*

2. Doğu Cephesi'nin ilk çözüme kavuşan cephe olması, diğer cepheler için ne sağlamıştır? *(Bilgi)*

3. I. İnönü Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya ile hangi antlaşma imzalanmıştır? Bu antlaşmada Batum kime bırakılmıştır? *(Bilgi)*

4. Doğu sınırımızı kesin olarak belirleyen antlaşma hangisidir? Hangi devletlerle imzalanmıştır? *(Bilgi)*

5. Gümrü Antlaşması'nın TBMM'nin hem askeri hem siyasi başarısı sayılmasının nedenlerini yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Doğu Cephesi'nde sorunun çözülmesi ve birliklerin Batı ile Güney cephelerine kaydırılması Kurtuluş Savaşı'nın gidişatını nasıl etkilemiş olabilir? *(Yorum)*

7. Gümrü Antlaşması ile Kars Antlaşması arasındaki farkı kendi cümlelerinizle açıklayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Gümrü Antlaşması; **TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşmadır**, TBMM'nin **uluslararası alandaki ilk askeri ve siyasi başarısıdır**, TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan olmuştur, **Sevr'i geçersiz sayan ilk uluslararası siyasi belgedir** ve Doğu Cephesi'ni çözerek diğer cephelerin güçlenmesini sağlamıştır.

2. Doğu Cephesi ilk çözüme kavuşan cephe olduğu için **bölgedeki birlikler Batı ve Güney cephelerine kaydırılmış** ve bu cephelerin güçlenmesi sağlanmıştır.

3. Moskova Antlaşması imzalanmış ve **Batum Gürcistan'a** bırakılmıştır.

4. Doğu sınırımızı kesin olarak belirleyen antlaşma **Kars Antlaşması'dır.** Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'la imzalanmıştır.

5. *(Örnek cevap)* Askeri başarı: 15. Kolordu Ermenileri yenerek Gümrü'ye kadar ilerlemiştir. Siyasi başarı: TBMM ilk kez bir antlaşma imzalamış, Ermenistan TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanımış ve Sevr geçersiz sayılmıştır.

6. *(Örnek cevap)* Doğu'daki askerlerin ve gücün Batı ve Güney'e kaydırılması, TBMM'nin diğer düşmanlara karşı daha güçlü olmasını ve birden fazla cepheyi aynı anda yönetebilmesini sağlamıştır. Böylece savaşın başarıyla sonuçlanmasına katkı yapmıştır.

7. *(Örnek cevap)* Gümrü Antlaşması, TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşmadır ve Ermenistan'la savaşı sona erdirmiştir. Kars Antlaşması ise Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan ile imzalanmış ve doğu sınırımızı kesin olarak belirlemiştir.

GÜNEY CEPHESİ

- Mondros Ateşkes Antlaşmasından İngilizler **Hatay, Antep, Maraş, Adana** ve **Urfa** illerini işgal etmişler ancak daha sonra Fransa ile bir antlaşma imzalayarak buraları Fransızlara bırakmışlardır.
- **Fransızların Ermenilerle birlik olarak güney illerimizi işgal etmeye başlaması** üzerine, bölgede Kuvayı Milliye birlikleri ortaya çıkmış ve direniş başlamıştır.
- Sivas Kongresi'nden sonra bölgeye gönderilen **gönüllü subaylar direnişi örgütlemeye çalıştılar.**
- ✓ Maraş'ta **Sütçü İmam,** Antep'te **Üsteğmen Şahin Bey,** Urfa'da **Yüzbaşı Ali Saip Bey** halka liderlik yapmışlardır.
- ✓ **Fransa, Sakarya Meydan Muharebesi'**nden sonra TBMM Hükümeti ile **Ankara Antlaşması'**nı (20 Ekim 1921) imzalayarak Hatay dışında işgal ettiği yerlerden çekilmiştir. Böylece Güney Cephesi'ndeki askeri mücadele sona ermiştir.

SORULAR

1. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İngilizler hangi illeri işgal etmiş, daha sonra bu illeri kime bırakmıştır? *(Bilgi)*

2. Güney bölgesinde Kuvayı Milliye birlikleri neden ortaya çıkmıştır? *(Bilgi)*

3. Sivas Kongresi'nden sonra bölgeye gönderilen gönüllü subaylar ne yapmıştır? *(Bilgi)*

4. Maraş, Antep ve Urfa'da halka liderlik eden kişileri yazınız. *(Bilgi)*

5. Ankara Antlaşması hangi tarihte, hangi devletle imzalanmıştır? Bu antlaşmayla ne sonuç elde edilmiştir? *(Bilgi)*

6. Fransa'nın Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra TBMM ile antlaşma yapmasının nedenlerini yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Güney Cephesi'nde halkın örgütlenerek direnmesinin önemini yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. İngilizler **Hatay, Antep, Maraş, Adana ve Urfa** illerini işgal etmiş, daha sonra Fransa ile bir antlaşma imzalayarak buraları **Fransızlara** bırakmıştır.

2. Fransızların Ermenilerle birlik olarak güney illerimizi işgal etmeye başlaması üzerine bölgede Kuvayı Milliye birlikleri ortaya çıkmış ve direniş başlamıştır.

3. Gönüllü subaylar **direnişi örgütlemeye çalışmışlardır.**

4. Maraş'ta Sütçü İmam, Antep'te Üsteğmen Şahin Bey, Urfa'da Yüzbaşı Ali Saip Bey halka liderlik yapmışlardır.

5. Fransa ile, **Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra, 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması** imzalanmıştır. Fransa Hatay dışında işgal ettiği yerlerden çekilmiş ve **Güney Cephesi'ndeki askeri mücadele sona ermiştir.**

6. *(Örnek cevap)* Sakarya Meydan Muharebesi'nde kazanılan zafer TBMM'nin gücünü kanıtlamıştır. Bölgedeki halk direnişi de Fransa'yı yıpratmış, işgali sürdürmek zorlaşmıştır; Fransa bu nedenle TBMM ile anlaşmayı tercih etmiş olabilir.

7. *(Örnek cevap)* Düzenli ordunun bulunmadığı bölgede gönüllü subaylar ve liderler halkı örgütleyerek düşmanın ilerleyişini yavaşlatmış, işgalcileri yıpratmıştır. Bu direniş, Fransa'nın sonradan TBMM ile antlaşma yapmasında önemli bir etken olmuş olabilir.

Bilgi: TBMM, düşmana karşı kahramanca mücadele eden,

- **Antep'e "Gazi" (1921), Maraş'a "Kahraman" (1973), Urfa'ya "Şanlı" (1984)** unvanlarını vermiştir.
- **Güney Cephesinde düzenli ordu kullanılmamış, Kuvayı Milliye birlikleri ile düşmana karşı mücadele edilmiştir.**
- **Kuvayı Milliye'nin en etkili olduğu cephe Güney Cephesi'dir.**

Bilgi:

- **İşgallere karşı ilk direniş Güney cephesinde Hatay Dörtyol'da Fransızlara karşı başlamıştır.**
- **Güney Cephesi Antep, Urfa, Maraş, Adana ve Hatay yörelerini kapsamaktadır.**
- **Güney cephesi Sakarya Meydan Savaşından sonra Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması ile kapanmıştır.**

Bilgi: Antalya ve Konya çevresini işgal eden İtalyanlar ile aramızda ciddi bir sorun yaşanmamıştır.

SORULAR

1. TBMM, Antep, Maraş ve Urfa'ya hangi unvanları, hangi yıllarda vermiştir? *(Bilgi)*

2. Güney Cephesi'nde düzenli ordu kullanılmış mıdır? Bu cephede hangi güçlerle mücadele edilmiştir? *(Bilgi)*

3. Kuvayı Milliye'nin en etkili olduğu cephe hangisidir? *(Bilgi)*

4. İşgallere karşı ilk direniş nerede ve kime karşı başlamıştır? *(Bilgi)*

5. Güney Cephesi hangi yörelerimizi kapsamaktadır ve hangi antlaşmayla kapanmıştır? *(Bilgi)*

6. Antalya ve Konya çevresini işgal eden İtalyanlarla aramızda ne durum yaşanmıştır? *(Bilgi)*

7. TBMM'nin Antep, Maraş ve Urfa'ya bu unvanları vermesinin amacı ne olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Kuvayı Milliye'nin en etkili olduğu cephenin Güney Cephesi olmasının nedenini yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Antep'e **"Gazi" (1921)**, Maraş'a **"Kahraman" (1973)**, Urfa'ya **"Şanlı" (1984)** unvanları verilmiştir.

2. **Hayır**, Güney Cephesi'nde düzenli ordu kullanılmamış, **Kuvayı Milliye birlikleri** ile düşmana karşı mücadele edilmiştir.

3. Kuvayı Milliye'nin en etkili olduğu cephe **Güney Cephesi'dir.**

4. İlk direniş **Güney Cephesi'nde, Hatay Dörtyol'da Fransızlara** karşı başlamıştır.

5. Güney Cephesi **Antep, Urfa, Maraş, Adana ve Hatay** yörelerini kapsar; Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra Fransa ile imzalanan **Ankara Antlaşması** ile kapanmıştır.

6. İtalyanlarla aramızda **ciddi bir sorun yaşanmamıştır.**

7. *(Örnek cevap)* Bu unvanlar, halkın düşmana karşı gösterdiği kahramanlığı ödüllendirmek, bu mücadeleyi ölümsüzleştirmek ve gelecek nesillere örnek olarak aktarmak amacıyla verilmiş olabilir.

8. *(Örnek cevap)* Güney'de düzenli ordu bulunmadığından düşmana karşı direnişi yerel halk ve gönüllü birlikler üstlenmiştir. Bu nedenle Kuvayı Milliye bu cephede en çok öne çıkmış ve en etkili olmuştur.

DÜZENLİ ORDUNUN KURULMASI

Kuvayı Milliyenin Kaldırılma Nedenleri

1. **Askeri disiplinden yoksun** olmaları
2. İşgalleri önleyememeleri ve **düşmanın ilerleyişini durdurmamaları**
3. **Halktan zorla asker ve para toplamaları**
4. Kendilerine **karşı çıkanları cezalandırmaları**
5. Bazı Kuvayı Milliye komutanlarının **başına buyruk hareket etmeleri**
6. Düzenli düşman kuvvetlerine ancak düzenli birliklerle mücadele edilebileceğinin anlaşılması

SORULAR

1. Kuvayı Milliye'nin kaldırılma nedenlerinden en az dördünü yazınız. *(Bilgi)*

2. Kuvayı Milliye birliklerinin askeri disiplinden yoksun olması savaş sırasında nasıl sorunlara yol açabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

3. Kuvayı Milliye'nin halktan zorla asker ve para toplaması halkın TBMM'ye bakışını nasıl etkilemiş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

4. Bazı Kuvayı Milliye komutanlarının başına buyruk hareket etmesi neden sakıncalıdır? *(Yorum)*

5. "Düzenli düşman kuvvetlerine ancak düzenli birliklerle mücadele edilebilir" ifadesini kendi cümlelerinizle açıklayınız. *(Yorum)*

6. Kuvayı Milliye'nin kaldırılması, bu birliklerin vatan savunmasına katkısının olmadığı anlamına gelir mi? Düşüncelerinizi yazınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Askeri disiplinden yoksun olmaları; işgalleri önleyememeleri ve düşmanın ilerleyişini durdurmamaları; halktan zorla asker ve para toplamaları; kendilerine karşı çıkanları cezalandırmaları; bazı komutanların başına buyruk hareket etmeleri; düzenli düşman kuvvetlerine ancak düzenli birliklerle mücadele edilebileceğinin anlaşılması.

2. *(Örnek cevap)* Disiplinsiz birlikler komutaya uymayabilir, planlı hareket edemez ve düzenli bir orduya karşı dağılabilir. Bu durum işgallerin önlenememesine ve düşmanın ilerlemesine yol açar.

3. *(Örnek cevap)* Halkın güveni azalır, halk TBMM'ye ve ordusuna destek vermekten çekinebilir. Oysa savaşın kazanılması için halkın desteği çok önemlidir.

4. *(Örnek cevap)* Başına buyruk hareket eden komutanlar TBMM'nin emirlerini uygulamaz, komuta birliği bozulur ve ordu tek merkezden yönetilemez. Bu durum savaş planlarını aksatır.

5. *(Örnek cevap)* Düzenli ordular disiplinli, eğitimli ve planlı hareket eder, silah ve erzak düzeni vardır. Düzensiz ve yerel birlikler bu düzene karşı yetersiz kalır; bu yüzden düzenli ordu kurmak gerekmiştir.

6. *(Örnek cevap)* Hayır. Kuvayı Milliye, düzenli ordu kurulana kadar düşmanın ilerleyişini yavaşlatmış, halkı direnişe hazırlamış ve zaman kazandırmıştır. Ancak düzenli düşman ordularına karşı yetersiz kaldığı için yerini düzenli orduya bırakmıştır.

Bilgi: Gediz Muharebesi'nden sonra Batı Cephesi, **batı** ve **güney** olmak üzere yeniden düzenlenmiş ve Genelkurmay Başkanlığı'na bağlanmıştır. Batı Cephesi Komutanlığı'na **Albay İsmet Bey**, Güney Cephesi Komutanlığına **Albay Refet Bey** getirilmiştir.

TBMM, düzenli orduyu kurmak ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla;

- Asker kaçaklarını önlemeye çalışmış ve bu amaçla **Firariler Kanunu**nu çıkarmıştır.
- Askeri eğitim ve subay yetiştirmek için **Ankara Subay Mektebi** açılmıştır.
- Yeni vergiler konulmuş, **Anadolu'daki tüm gelirlere el koyulmuştur.**
- **Hint ve Afgan Müslümanlarından gelen para** yardımı kabul edilmiştir.
- İtilaf Devletlerine ait depolardan **silah ve cephane kaçırılarak** Anadolu'ya ulaştırılmıştır**.**
- Sovyet Rusya'dan **askeri ve ekonomik yardım** alınmıştır.

SORULAR

1. Gediz Muharebesi'nden sonra Batı Cephesi nasıl düzenlenmiştir? Komutanlığa kimler getirilmiştir? *(Bilgi)*

2. TBMM, düzenli orduyu kurmak ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hangi önlemleri almıştır? Maddeler hâlinde yazınız. *(Bilgi)*

3. Fırariler Kanunu neden çıkarılmıştır? *(Bilgi)*

4. Ankara Subay Mektebi hangi amaçla açılmıştır? *(Bilgi)*

5. Silah ve cephanenin İtilaf Devletlerine ait depolardan kaçırılarak Anadolu'ya ulaştırılması neyi gösterir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. TBMM'nin hem yeni vergiler koyması hem de Hint-Afgan Müslümanları ile Sovyet Rusya'dan yardım alması neden gerekli olmuş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Batı Cephesi **batı ve güney** olmak üzere yeniden düzenlenmiş ve **Genelkurmay Başkanlığı'na** bağlanmıştır. Batı Cephesi Komutanlığı'na **Albay İsmet Bey**, Güney Cephesi Komutanlığı'na **Albay Refet Bey** getirilmiştir.

2. **Fırariler Kanunu** çıkarılmış; **Ankara Subay Mektebi** açılmıştır; yeni vergiler konulmuş ve **Anadolu'daki tüm gelirlere el koyulmuştur**; **Hint ve Afgan Müslümanlarından gelen para yardımı** kabul edilmiştir; **İtilaf Devletlerine ait depolardan silah ve cephane kaçırılarak** Anadolu'ya ulaştırılmıştır; **Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım** alınmıştır.

3. **Asker kaçaklarını önlemek** amacıyla çıkarılmıştır.

4. **Askeri eğitim vermek ve subay yetiştirmek** amacıyla açılmıştır.

5. *(Örnek cevap)* TBMM'nin silah ve cephane ihtiyacının büyük olduğunu, düzenli orduyu kurmak için kaynakların yetersiz kaldığını ve halkın düşmana ait depolardan silah kaçırarak bu mücadeleye aktif olarak katıldığını gösterir.

6. *(Örnek cevap)* Savaşın ve düzenli ordunun masrafları çok yüksekti; ülke içindeki kaynaklar tek başına yetmiyordu. Bu nedenle hem halktan ve ülkenin gelirlerinden yararlanılmış hem de dış yardım alınmıştır.

KAZANIM DEĞERLENDİRME

A) BOŞLUK DOLDURMA SORULARI

1. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra ortaya çıkan karışıklıktan yararlanarak Doğu illerini işgal etmeye başlayanlar ..... idi.

2. Doğu Cephesi Komutanlığına atanan kişi ..... Paşa'dır.

3. Doğu Cephesi'nde Osmanlı'dan kalma ..... Kolordu kullanılmıştır.

4. Ermenilerle 3 Aralık 1920'de ..... Antlaşması imzalanmıştır.

5. TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşma ..... Antlaşması'dır.

6. TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk devlet ..... olmuştur.

7. Doğu sınırımızı kesin olarak belirleyen antlaşma ..... Antlaşması'dır.

8. Güney Cephesi'nde düzenli ordu yerine ..... birlikleri ile mücadele edilmiştir.

9. Maraş'ta halka liderlik yapan kişi ....., Urfa'da ise Yüzbaşı ..... Bey'dir.

10. Antep'te halka liderlik eden Üsteğmen ..... Bey'e, Antep ise 1921'de "....." unvanı almıştır.

11. İşgallere karşı ilk direniş Hatay'ın ..... ilçesinde Fransızlara karşı başlamıştır.

12. Güney Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra imzalanan ..... Antlaşması ile kapanmıştır.

13. Asker kaçaklarını önlemek için ..... Kanunu çıkarılmıştır.

14. Askeri eğitim ve subay yetiştirmek için ..... Mektebi açılmıştır.

15. Gediz Muharebesi'nden sonra Batı Cephesi Komutanlığı'na Albay ..... Bey getirilmiştir.

16. TBMM, Doğu Cephesi'nde ilk çözüme kavuşan cephe olması sayesinde birlikleri ..... ve ..... cephelerine kaydırmıştır.

B) DOĞRU – YANLIŞ SORULARI **(Doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.)**

1. Kurtuluş Savaşı üç cephede gerçekleşmiştir. (....)

2. Doğu Cephesi Yunanlılara karşı açılmış bir cephedir. (....)

3. Kazım Karabekir, Osmanlı'dan kalma 15. Kolordu'nun başında Doğu Cephesi Komutanı olarak atanmıştır. (....)

4. Gümrü Antlaşması'na göre Ermenistan, Sevr Antlaşması'nı tanıyacaktır. (....)

5. Gümrü Antlaşması, TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşmadır. (....)

6. Doğu Cephesi, çözüme kavuşan son cephedir. (....)

7. Güney Cephesi'nde TBMM tarafından kurulan düzenli ordu kullanılmıştır. (....)

8. Ankara Antlaşması ile Fransa, Hatay dahil işgal ettiği tüm yerlerden çekilmiştir. (....)

9. Kuvayı Milliye'nin en etkili olduğu cephe Güney Cephesi'dir. (....)

10. Kurtuluş Savaşı'nda İngiltere ve İtalya ile ciddi silahlı çatışmalar yaşanmıştır. (....)

11. Halktan zorla asker ve para toplaması, Kuvayı Milliye'nin kaldırılma nedenlerinden biridir. (....)

12. Fırariler Kanunu subay yetiştirmek amacıyla çıkarılmıştır. (....)

13. TBMM, Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım almıştır. (....)

14. Maraş'a 1973'te "Kahraman" unvanı verilmiştir. (....)

15. Gümrü Antlaşması'na göre Kars, Sarıkamış ve Iğdır TBMM'ye verilecektir. (....)

CEVAP ANAHTARI – BOŞLUK DOLDURMA

1. **Ermeniler**
2. **Kazım Karabekir**
3. **15.**
4. **Gümrü**
5. **Gümrü**
6. **Ermenistan**
7. **Kars**
8. **Kuvayı Milliye**
9. **Sütçü İmam** / **Ali Saip**
10. **Şahin** / **Gazi**
11. **Dörtyol**
12. **Ankara**
13. **Fırariler**
14. **Ankara Subay**
15. **İsmet**
16. **Batı** ve **Güney**

CEVAP ANAHTARI – DOĞRU / YANLIŞ

1. **Doğru.**
2. **Yanlış.** Doğu Cephesi Ermenilere karşı açılmıştır.
3. **Doğru.**
4. **Yanlış.** Ermenistan Sevr'i tanımayacaktır.
5. **Doğru.**
6. **Yanlış.** Doğu Cephesi ilk çözüme kavuşan cephedir.
7. **Yanlış.** Güney Cephesi'nde düzenli ordu değil, Kuvayı Milliye birlikleri kullanılmıştır.
8. **Yanlış.** Fransa Hatay dışında işgal ettiği yerlerden çekilmiştir.
9. **Doğru.**
10. **Yanlış.** İngiltere ve İtalya ile silahlı çatışma yaşanmamıştır.
11. **Doğru.**
12. **Yanlış.** Fırariler Kanunu asker kaçaklarını önlemek için çıkarılmıştır (subay yetiştirmek için Ankara Subay Mektebi açılmıştır).
13. **Doğru.**
14. **Doğru.**
15. **Doğru.**

BATI CEPHESİ

- **İzmir'in işgali** (15 Mayıs 1919) üzerine açılmıştır.
- **Kurtuluş Savaşı'nın kaderinin belirlendiği cephedir.**
- Bu cephede Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.
- Başlangıçta **Kuvayı Milliye birlikleri ile mücadele verilmiş, ancak** Temsil Kurulu'nun **Ali Fuat Paşa'yı komutan olarak atamasıyla** milli mücadelenin kontrolüne girmiştir.
- **Batı Cephesi'nde** düzenli ordunun kurulmasıyla **İsmet Paşa** asıl Batı cephesine, **Refet Paşa** da Güney cephesine komutan olarak atanmışlardır.
- Batı cephesi, Kurtuluş Savaşının **en uzun süren ve en şiddetli savaşların** yapıldığı cephesidir.
- Bu cephedeki savaşlar 11 Ekim 1922'de **Mudanya Ateşkes Antlaşması'**nın imzalanmasıyla sona ermiştir.

SORULAR

1. Batı Cephesi hangi olay üzerine açılmıştır? *(Bilgi)*

2. Batı Cephesi'nde kime karşı mücadele edilmiştir? *(Bilgi)*

3. Batı Cephesi'nde başlangıçta hangi güçlerle mücadele verilmiştir? Temsil Kurulu hangi komutanı atamış ve bunun sonucunda ne olmuştur? *(Bilgi)*

4. Düzenli ordu kurulunca Batı ve Güney cephesi komutanlıklarına kimler atanmıştır? *(Bilgi)*

5. Batı Cephesi'ni diğer cephelerden ayıran özellik nedir? *(Bilgi)*

6. Batı Cephesi'ndeki savaşlar ne zaman ve hangi antlaşmayla sona ermiştir? *(Bilgi)*

7. Batı Cephesi neden "Kurtuluş Savaşı'nın kaderinin belirlendiği cephe" olarak nitelendirilmiştir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Kuvayı Milliye birliklerinin komutan atanmasıyla milli mücadelenin kontrolüne girmesinin önemini yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Batı Cephesi, **İzmir'in işgali (15 Mayıs 1919)** üzerine açılmıştır.

2. Bu cephede **Yunanlılara** karşı mücadele edilmiştir.

3. Başlangıçta **Kuvayı Milliye birlikleri** ile mücadele edilmiştir. Temsil Kurulu **Ali Fuat Paşa'yı komutan olarak atamış** ve böylece cephe milli mücadelenin kontrolüne girmiştir.

4. Batı Cephesi'ne **İsmet Paşa**, Güney Cephesi'ne **Refet Paşa** komutan olarak atanmıştır.

5. Batı Cephesi, Kurtuluş Savaşı'nın **en uzun süren ve en şiddetli savaşların** yapıldığı cephesidir.

6. 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması ile sona ermiştir.

7. *(Örnek cevap)* En güçlü düşman olan Yunan ordusuyla bu cephede savaşılmıştır. Savaşlar en uzun ve en şiddetli şekilde burada yaşanmış, kazanılan zaferler bağımsızlığın kazanılmasını doğrudan belirlemiştir. Bu yüzden savaşın kaderi bu cephede belirlenmiştir.

8. *(Örnek cevap)* Dağınık ve yerel olarak direnen birliklerin bir komutan altında toplanması, mücadelenin merkezden planlanmasını ve yönetilmesini sağlamıştır. Bu durum milli mücadelenin daha düzenli ve etkili olmasına katkı sağlamıştır.

I. İNÖNÜ SAVAŞI (6-10 OCAK 1921) SEBEPLER

Yunanlılar;

- TBMM Hükümeti'ne **Sevr'i zorla kabul ettirmek**
- **Ankara'yı ele geçirip TBMM'yi dağıtmak** ve Milli Mücadele'yi engellemek
- Yeni kurulan **düzenli Türk ordusunu fazla güçlenmeden ortadan kaldırmak**
- Çerkez Ethem ayaklanmasından yararlanmak amacıyla saldırıya geçmişler **ancak başarılı olmamışlardır**

SORULAR

1. I. İnönü Savaşı hangi tarihlerde yapılmıştır? *(Bilgi)*

2. Yunanlıların I. İnönü Savaşı'nı başlatmalarının nedenlerini yazınız. *(Bilgi)*

3. Yunanlılar Çerkez Ethem ayaklanmasından nasıl yararlanmak istemişlerdir? Sonuç ne olmuştur? *(Bilgi)*

4. Yunanlıların yeni kurulan düzenli Türk ordusunu fazla güçlenmeden ortadan kaldırmak istemesi düzenli ordunun önemi hakkında ne düşündürür? *(Yorum)*

5. Yunanlıların Ankara'yı ele geçirmek istemesi neden önemlidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Yunanlıların Sevr'i TBMM'ye zorla kabul ettirmek istemesinin sebebi ne olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. I. İnönü Savaşı **6-10 Ocak 1921** tarihlerinde yapılmıştır.

2. Yunanlılar; **Sevr'i TBMM Hükümeti'ne zorla kabul ettirmek**, **Ankara'yı ele geçirip TBMM'yi dağıtmak** ve Milli Mücadele'yi engellemek, **yeni kurulan düzenli Türk ordusunu fazla güçlenmeden ortadan kaldırmak** ve Çerkez Ethem ayaklanmasından yararlanmak amacıyla saldırıya geçmişlerdir.

3. Yunanlılar, Çerkez Ethem ayaklanmasının yarattığı karışıklıktan yararlanarak saldırmak istemişler, **ancak başarılı olamamışlardır.**

4. *(Örnek cevap)* Düzenli ordu TBMM'nin en önemli gücü olduğu için düşman, ordu güçlenmeden onu yok etmek istemiştir. Bu durum düzenli ordunun milli mücadelenin başarısı için ne kadar önemli olduğunu gösterir.

5. *(Örnek cevap)* Ankara, TBMM'nin merkezi ve milli mücadelenin yönetildiği yerdir. Ankara'nın ele geçirilmesi TBMM'nin dağılması ve milli mücadelenin sona ermesi demektir.

6. *(Örnek cevap)* TBMM Sevr'i kabul etmediği için Yunanlılar bunu askeri güçle zorla kabul ettirmek istemişlerdir. Böylece Anadolu'daki işgalleri kalıcı hâle getirmeyi amaçlamış olabilirler.

ULUSAL SONUÇLARI

- ✓ TBMM'nin kurduğu **düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki ilk zaferidir.**
- ✓ **Türk milletinin TBMM'ye ve düzenli orduya olan güveni artmıştır.**
- ✓ TBMM'nin otoritesi güçlenmiştir.
- ✓ Yeni Türk Devleti'nin ilk Anayasası **(Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)** kabul edilmiştir (20 Ocak 1921).
- ✓ 12 Mart 1921'de **İstiklal Marşı** kabul edilmiştir.
- ✓ **Çerkez Ethem İsyanı** bastırılmıştır.

ULUSLARARASI SONUÇLARI

- İtilaf Devletleri Sevr'i yumuşatmak için **Londra Konferansı**'nı yapmak zorunda kaldılar.
- Sovyet Rusya ile **Moskova Antlaşması** imzalandı.
- Afganistan ile **Dostluk Antlaşması** imzalandı.

SORULAR

1. I. İnönü Savaşı'nın ulusal sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

2. Yeni Türk Devleti'nin ilk anayasası hangisidir? Ne zaman kabul edilmiştir? *(Bilgi)*

3. 12 Mart 1921'de hangi önemli gelişme yaşanmıştır? *(Bilgi)*

4. I. İnönü Savaşı'nın uluslararası sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

5. Halkın TBMM'ye ve düzenli orduya olan güveninin artması neden önemlidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Çerkez Ethem isyanının bastırılması TBMM'nin otoritesi açısından ne anlama gelir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Savaşın ardından Londra Konferansı, Moskova ve Afgan Dostluk antlaşmalarının yapılması TBMM'nin uluslararası konumu hakkında ne gösterir? *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki ilk zaferidir; Türk milletinin TBMM'ye ve düzenli orduya güveni artmış, TBMM'nin otoritesi güçlenmiş, **Teşkilat-ı Esasiye Kanunu** kabul edilmiş, **İstiklal Marşı** kabul edilmiş ve **Çerkez Ethem isyanı** bastırılmıştır.

2. Yeni Türk Devleti'nin ilk anayasası **Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'dur** (**20 Ocak 1921**).

3. İstiklal Marşı kabul edilmiştir.

4. İtilaf Devletleri **Londra Konferansı'nı** yapmak zorunda kalmış, **Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması** ve **Afganistan ile Dostluk Antlaşması** imzalanmıştır.

5. *(Örnek cevap)* Halkın güveni arttıkça TBMM'ye ve orduya destek vermeye devam eder. Asker, erzak ve moral desteği savaşın kazanılması için çok önemlidir.

6. *(Örnek cevap)* İç karışıklığın bastırılması TBMM'nin ülke içinde söz sahibi olduğunu ve yönetimin tek merkezden yürütüldüğünü gösterir. Böylece otorite güçlenmiştir.

7. *(Örnek cevap)* I. İnönü zaferinden sonra İtilaf Devletleri ve diğer ülkeler TBMM'yi görmezden gelemez hâle gelmiştir. TBMM'nin uluslararası alanda tanınan, güçlü ve dikkate alınan bir devlet olduğu anlaşılmaktadır.

LONDRA KONFERANSI (23 ŞUBAT - 12 MART 1921)

- Doğu ve Güney cephelerinde kazanılan başarılar, **I. İnönü Savaşı'nın kazanılması** ve TBMM'nin Sovyet Rusya'ya yakınlaşması üzerine İtilaf Devletleri tarafından düzenlenmiş bir konferanstır.
- **Amaç; Sevr'i biraz yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirebilmek ve Yunan ordusuna toparlanması için zaman kazandırmaktır.**

Yorum: İtilaf Devletleri'nin, Londra Konferansı'na hem Osmanlı Hükümeti'ni hem de TBMM Hükümeti'ni çağırmalarının amacı, **iki hükümet arasındaki görüş ayrılıklarından yararlanmak istemeleridir**.

SORULAR

1. Londra Konferansı hangi tarihlerde yapılmıştır? *(Bilgi)*

2. İtilaf Devletleri Londra Konferansı'nı hangi gelişmeler üzerine düzenlemiştir? *(Bilgi)*

3. İtilaf Devletleri'nin Londra Konferansı'nı düzenlemedeki amacı nedir? *(Bilgi)*

4. İtilaf Devletleri'nin konferansa hem Osmanlı Hükümeti'ni hem de TBMM Hükümeti'ni çağırmasının amacı nedir? *(Bilgi)*

5. Konferansın Yunan ordusuna toparlanması için zaman kazandırmayı amaçlaması, İtilaf Devletleri'nin barış konusundaki tutumu hakkında ne gösterir? *(Yorum)*

6. Doğu ve Güney cephelerindeki başarıların ve I. İnönü zaferinin İtilaf Devletleri'ni konferansa yöneltmesi neden önemlidir? *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Londra Konferansı **23 Şubat - 12 Mart 1921** tarihleri arasında yapılmıştır.

2. Doğu ve Güney cephelerinde kazanılan başarılar, I. İnönü Savaşı'nın kazanılması ve TBMM'nin Sovyet Rusya'ya yakınlaşması üzerine düzenlenmiştir.

3. Sevr'i biraz yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirebilmek ve **Yunan ordusuna toparlanması için zaman kazandırmaktır.**

4. İki hükümet arasındaki görüş ayrılıklarından yararlanmak istemişlerdir.

5. *(Örnek cevap)* İtilaf Devletleri barıştan çok kendi çıkarlarını düşünmüştür. Barış görüşmeleri yaparken bir yandan Yunan ordusunu güçlendirmeye çalışmaları, samimi olmadıklarını gösterir.

6. *(Örnek cevap)* Bu başarılar TBMM'nin gücünü kanıtlamış ve İtilaf Devletleri'ni TBMM ile görüşmek zorunda bırakmıştır. Böylece TBMM bir muhatap olarak kabul edilmiştir.

TBMM bu konferanstan bir sonuç çıkmayacağını bildiği halde;

- ✓ **Türk milletinin haklı davasını ve Misakı Milli'yi dünyaya duyurmayı,**
- ✓ İtilaf Devletleri'nin "Türkler barışa yanaşmıyor" propagandalarına engel olmayı,
- ✓ **Türk milletinin tek temsilcisinin TBMM olduğunu** kanıtlamayı amaçlamıştır.

Londra Konferansının Önemi

- İtilaf Devletleri, TBMM Hükümeti'ni toplantıya çağırmakla **TBMM'nin varlığını ilk kez resmen ve hukuken** tanımışlardır.
- TBMM, **Misakı Milli'yi dünya kamuoyuna duyurmayı başarmıştır.**
- İtilaf Devletleri arasında varolan görüş ayrılığı iyice artmıştır.

SORULAR

1. TBMM, konferanstan bir sonuç çıkmayacağını bildiği hâlde hangi amaçlarla konferansa katılmıştır? *(Bilgi)*

2. Londra Konferansı'nın önemini yazınız. *(Bilgi)*

3. İtilaf Devletleri'nin "Türkler barışa yanaşmıyor" propagandasına engel olmak TBMM için neden önemlidir? *(Yorum)*

4. İtilaf Devletleri'nin TBMM'yi toplantıya çağırması ne anlama gelir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

5. İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılığının artması TBMM için nasıl bir avantaj sağlamış olabilir? *(Yorum)*

6. TBMM'nin "Türk milletinin tek temsilcisi olduğunu kanıtlamayı" amaçlamasının sebebi ne olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. TBMM, **Türk milletinin haklı davasını ve Misakı Milli'yi dünyaya duyurmayı**, İtilaf Devletleri'nin "Türkler barışa yanaşmıyor" propagandalarına engel olmayı ve **Türk milletinin tek temsilcisinin TBMM olduğunu** kanıtlamayı amaçlamıştır.

2. İtilaf Devletleri TBMM'nin **varlığını ilk kez resmen ve hukuken tanımış**, TBMM **Misakı Milli'yi dünya kamuoyuna duyurmayı başarmış** ve İtilaf Devletleri arasındaki **görüş ayrılığı iyice artmıştır.**

3. *(Örnek cevap)* Bu propaganda dünya kamuoyunda Türklerin haksız gösterilmesine yol açabilirdi. TBMM, barışa hazır olduğunu göstererek bu algıyı kırmak ve haklı davasını anlatmak istemiştir.

4. *(Örnek cevap)* Toplantıya çağrılması, İtilaf Devletleri'nin TBMM'yi artık yok sayamadığını, onu bir hükümet olarak kabul ettiğini gösterir. Bu TBMM'nin uluslararası meşruluk kazanması açısından önemlidir.

5. *(Örnek cevap)* İtilaf Devletleri birlik olamayınca TBMM'ye karşı ortak ve güçlü bir tutum sergileyemez. TBMM de bu ayrılıklardan yararlanarak daha rahat hareket edebilir ve diplomatik başarı elde edebilir.

6. *(Örnek cevap)* Konferansa İstanbul Hükümeti de çağrıldığı için milleti hangi hükümetin temsil ettiği sorusu gündeme gelmiştir. TBMM, milletin iradesini yansıtan tek meşru yönetim olduğunu kanıtlamak istemiştir.

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 MART 1921)

TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya arasında Moskova Antlaşması'nın imzalanmasında;

- İki devletin de düşmanlarının ortak (İtilaf Devletleri) olması,
- Siyasi ilişkilerde (diplomasi) alanında birbirine ihtiyaç duymaları,
- Sovyet Rusya'nın, Yeni Türk Devleti'nin Batılı devletlerle yakınlaşmasını istememesi,
- TBMM'nin Sovyet Rusya gibi büyük bir devletin desteğine ihtiyaç duyması etkili olmuştur.

SORULAR

1. Moskova Antlaşması hangi tarihte, kimler arasında imzalanmıştır? *(Bilgi)*

2. Moskova Antlaşması'nın imzalanmasında etkili olan nedenleri yazınız. *(Bilgi)*

3. İki devletin de düşmanlarının ortak (İtilaf Devletleri) olması yakınlaşmalarını nasıl etkilemiştir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

4. Sovyet Rusya, Yeni Türk Devleti'nin Batılı devletlerle yakınlaşmasını neden istememiş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

5. TBMM'nin Sovyet Rusya gibi büyük bir devletin desteğine ihtiyaç duymasının sebepleri neler olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Moskova Antlaşması **16 Mart 1921**'de **TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya** arasında imzalanmıştır.

2. İki devletin de düşmanlarının ortak (İtilaf Devletleri) olması; siyasi ilişkiler (diplomasi) alanında birbirlerine ihtiyaç duymaları; Sovyet Rusya'nın, Yeni Türk Devleti'nin Batılı devletlerle yakınlaşmasını istememesi; TBMM'nin Sovyet Rusya gibi büyük bir devletin desteğine ihtiyaç duyması.

3. *(Örnek cevap)* Aynı düşmana karşı mücadele eden devletler birbirine destek olarak hem güçlerini birleştirebilir hem de yalnız kalmaz. Bu durum iki devleti birbirine yaklaştırmıştır.

4. *(Örnek cevap)* Sovyet Rusya, Türkiye'nin Batılı devletlerin yanında yer almasının kendi güvenliği ve çıkarları için tehlike oluşturacağını düşünmüş olabilir.

5. *(Örnek cevap)* Savaş sürerken silah, mali kaynak ve uluslararası destek yetersizdi. Güçlü bir devletin desteği TBMM'nin diplomatik konumunu güçlendirir ve yalnız kalma riskini azaltır.

Maddeler
1- Her devlet (taraflar) kendi geleceğine kendisi karar verecektir. **Yorum:** Bu madde ile **Sovyet Rusya ve TBMM Hükümeti, birbirlerinin bağımsızlıklarına saygılı olacaklarına** dair güvence vermişlerdir. **2- Taraflardan birinin tanımadığı uluslararası bir antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.** **Yorum:** Bu madde **iki devletin dış politikada birlikte hareket edeceğini** gösterir. Bu madde ile **Sovyet Rusya Misak-ı Milli'yi tanımış** ve Sevr Antlaşması'nı reddetmiştir. **3- Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya'sı arasında imzalanan bütün antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.** **Yorum:** Bu madde **iki ülkede de köklü rejim değişikliği olduğunu** gösterir. **4- Batum'un Gürcistan'a bırakılması şartıyla Sovyet Rusya Gümrü Antlaşması'nı ve Doğu sınırını tanıyacaktır.** **Bilgi: Batum,** Misak-ı Milli'den verilen **ilk tavizdir.**

Moskova Antlaşmasının Önemi:

- ✓ İlk defa **Batılı bir devlet TBMM'yi ve Misak-ı Milliyi tanımıştır.**
- ✓ Sovyet Rusya, **TBMM'yi ve Misak-ı Milliyi tanıyan ilk Avrupalı devlettir.**
- ✓ Doğu Cephesi güvenlik altına alınmış ve buradaki birliklerimiz diğer cephelere kaydırılmıştır.

SORULAR

1. Moskova Antlaşması'nın maddelerini kısaca yazınız. *(Bilgi)*

2. 1. ve 2. maddeler, iki devletin birbirine karşı ve dış politikada nasıl davranacağını nasıl göstermektedir? *(Yorum)*

3. 2. madde ile Sovyet Rusya hangi iki konuda tavır almıştır? *(Bilgi)*

4. 3. madde iki ülke hakkında ne göstermektedir? *(Yorum)*

5. Batum kime bırakılmıştır? Bu durum neden "Misak-ı Milli'den verilen ilk taviz" olarak anılır? *(Bilgi)*

6. Moskova Antlaşması'nın önemini yazınız. *(Bilgi)*

7. Sovyet Rusya'nın Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk Avrupalı devlet olması TBMM'ye ne kazandırmıştır? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. (1) Her devlet kendi geleceğine kendisi karar verecektir. (2) Taraflardan birinin tanımadığı uluslararası bir antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır. (3) Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusyası arasında yapılan bütün antlaşmalar geçersiz sayılacaktır. (4) **Batum'un Gürcistan'a bırakılması şartıyla** Sovyet Rusya Gümrü Antlaşması'nı ve Doğu sınırını tanıyacaktır.

2. *(Örnek cevap)* 1. madde ile iki devlet birbirinin bağımsızlığına saygılı olacağına dair güvence vermiştir. 2. madde ise iki devletin dış politikada birlikte hareket edeceğini gösterir.

3. Sovyet Rusya **Misak-ı Milli'yi tanımış** ve **Sevr Antlaşması'nı reddetmiştir.**

4. Bu madde **iki ülkede de köklü bir rejim değişikliği olduğunu** gösterir.

5. Batum **Gürcistan'a** bırakılmıştır. Batum, **Misak-ı Milli'den verilen ilk tavizdir.**

6. **İlk defa Batılı bir devlet TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi tanımıştır**; Sovyet Rusya, tanıyan ilk Avrupalı devlettir; **Doğu Cephesi güvenlik altına alınmış** ve buradaki birlikler diğer cephelere kaydırılmıştır.

7. *(Örnek cevap)* Büyük bir Avrupalı devletin tanıması TBMM'nin uluslararası itibarını artırmıştır. Ayrıca Sovyet Rusya ile ilişkiler güçlenmiş, Doğu'daki askeri güçler diğer cephelere kaydırılabilmiştir.

AFGAN DOSTLUK ANTLAŞMASI (1 MART 1921)

Bu antlaşmayla;

- ✓ **Afganistan** TBMM Hükümeti'nin, TBMM'de Afganistan'ın bağımsızlığını tanımıştır.
- ✓ **Taraflardan birinin saldırıya uğraması durumunda diğerinin yardım etmesi** kararlaştırılmıştır.
- ✓ Türkiye'nin **kültürel yardım** amacıyla Afganistan'a en az beş yıl kalmak şartıyla **öğretmenler ve subaylar** göndermesi karara bağlanmıştır.

Yorum: Bu antlaşma ile **Yeni Türk Devleti'ni tanıyan ilk İslam Devleti Afganistan** olmuştur.

SORULAR

1. Afgan Dostluk Antlaşması ne zaman imzalanmıştır? *(Bilgi)*

2. Bu antlaşmayla Afganistan ve TBMM birbirlerine karşı nasıl bir tutum benimsemiştir? *(Bilgi)*

3. Antlaşmaya göre taraflardan biri saldırıya uğrarsa ne olacaktır? *(Bilgi)*

4. Türkiye'nin kültürel yardım amacıyla Afganistan'a neler göndermesi kararlaştırılmıştır? *(Bilgi)*

5. Yeni Türk Devleti'ni tanıyan ilk İslam devleti hangisidir? *(Bilgi)*

6. Afgan Dostluk Antlaşması'nın TBMM açısından önemini yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Karşılıklı yardım maddesinin iki devletin ilişkileri hakkında ne gösterdiğini yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Afgan Dostluk Antlaşması **1 Mart 1921**'de imzalanmıştır.

2. Afganistan TBMM Hükümeti'ni, TBMM de **Afganistan'ın bağımsızlığını** tanımıştır.

3. Taraflardan birinin saldırıya uğraması durumunda **diğeri yardım edecektir.**

4. Afganistan'a **en az beş yıl kalmak şartıyla öğretmenler ve subaylar** gönderilecektir.

5. Afganistan Yeni Türk Devleti'ni tanıyan ilk İslam devleti olmuştur.

6. *(Örnek cevap)* TBMM bu antlaşmayla bir İslam devleti tarafından tanınmış, uluslararası itibarı artmış ve savaş sırasında yalnız olmadığını görmüştür.

7. *(Örnek cevap)* Karşılıklı yardım maddesi iki devletin birbirine güvendiğini ve dayanışma içinde olacağını gösterir. Aynı zamanda ortak çıkarların korunmasını amaçlar.

İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ (12 MART 1921)

- Düzenli ordunun kazandığı Birinci İnönü zaferinin sevinci, ülkenin her yanında kutlanırken **millî duyguları uyandıracak** bir bağımsızlık marşına ihtiyaç duyuldu.
- Bu marş, **milletimizin bağımsızlığını** ifade etmeli; halkı coşturmalıydı. **Mehmet Âkif**'in yazdığı **İstiklal Marşı** şiiri birinci seçildi.
- TBMM, **12 Mart 1921**'de İstiklal Marşını millî marş olarak kabul etti.
- Önceleri değişik bestelerle okunan İstiklal Marşı **1930** yılında **Osman Zeki Üngör** tarafından yeniden bestelendi.

SORULAR

1. Bağımsızlık marşına neden ihtiyaç duyulmuştur? *(Bilgi)*

2. İstiklal Marşı'ndan nasıl bir etki beklenmiştir? *(Bilgi)*

3. İstiklal Marşı'nın sözlerini kim yazmıştır? Bu şiir nasıl seçilmiştir? *(Bilgi)*

4. TBMM, İstiklal Marşı'nı ne zaman milli marş olarak kabul etmiştir? *(Bilgi)*

5. İstiklal Marşı 1930 yılında kim tarafından yeniden bestelenmiştir? *(Bilgi)*

6. İstiklal Marşı'nın I. İnönü zaferinden sonra kabul edilmesi neden anlamlıdır? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Milli marşın bir millet için önemini yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Düzenli ordunun kazandığı **Birinci İnönü zaferinin sevinci** ülkenin her yanında kutlanırken **milli duyguları uyandıracak bir bağımsızlık marşına** ihtiyaç duyulmuştur.

2. Marşın **milletimizin bağımsızlığını ifade etmesi** ve halkı coşturması beklenmiştir.

3. Sözleri **Mehmet Âkif** yazmıştır. Onun yazdığı **İstiklal Marşı şiiri birinci seçilmiştir.**

4. TBMM, İstiklal Marşı'nı **12 Mart 1921**'de milli marş olarak kabul etmiştir.

5. Osman Zeki Üngör tarafından yeniden bestelenmiştir (daha önce değişik bestelerle okunmaktaydı).

6. *(Örnek cevap)* Zaferin yarattığı sevinç ve milli heyecan, bağımsızlık duygusunu ifade eden bir marşın kabul edilmesi için uygun ortam hazırlamıştır. Marş, zaferin ve bağımsızlık azminin sembolü olmuştur.

7. *(Örnek cevap)* Milli marş bir milletin bağımsızlığını, birlik ve beraberliğini temsil eder; halkı ortak bir duygu etrafında birleştirir ve milli bilinci güçlendirir.

II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 MART -1 NİSAN 1921) Sebepleri

Nedenleri:

- **Londra Konferansı'ndan bir sonuç alınamaması,**
- **Sevr'i TBMM'ye zorla kabul ettirmek,**

Sonuçları:

✓ **Halkın TBMM Hükümeti'ne ve düzenli orduya olan güveni artmıştır.**

✓ Mustafa Kemal Paşa, Batı Cephesi komutanlığına çektiği kutlama telgrafında: *"Siz orada yalnız düşmanı değil, aynı zamanda Türk Milleti'nin makûs (kötü giden) talihini de yendiniz."* diyerek zaferin önemini vurgulamıştır.

✓ **İtalyanlar Anadolu'da işgal ettiği yerleri boşaltmaya başlamışlardır**.
(İtalya, Sakarya Savaşı'ndan sonra tamamen Anadolu'dan çekilecektir.)

SORULAR

1. II. İnönü Savaşı hangi tarihlerde yapılmıştır? *(Bilgi)*

2. II. İnönü Savaşı'nın nedenlerini yazınız. *(Bilgi)*

3. Londra Konferansı'ndan sonuç alınamaması Yunanlıları yeniden saldırıya geçirmede nasıl etkili olmuş olabilir? *(Yorum)*

4. II. İnönü Savaşı'nın sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

5. Mustafa Kemal'in telgrafındaki "makûs talih" ifadesi neyi anlatmaktadır? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. İtalyanlar Anadolu'dan ne zaman tamamen çekilecektir? *(Bilgi)*

7. İtalyanların işgal ettiği yerleri boşaltmaya başlaması TBMM'nin askeri başarılarının etkisini nasıl göstermektedir? *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. II. İnönü Savaşı **23 Mart - 1 Nisan 1921** tarihleri arasında yapılmıştır.

2. Londra Konferansı'ndan bir sonuç alınamaması ve **Sevr'i TBMM'ye zorla kabul ettirmek.**

3. *(Örnek cevap)* Konferansta İtilaf Devletleri'nin istediği sonuç alınamayınca Yunanlılar Sevr'i kabul ettirmek için saldırıya geçmiştir.

4. Halkın TBMM Hükümeti'ne ve **düzenli orduya olan güveni artmış**; Mustafa Kemal Paşa **zaferin önemini kutlama telgrafıyla vurgulamış**; **İtalyanlar Anadolu'da işgal ettikleri yerleri boşaltmaya başlamışlardır.**

5. *(Örnek cevap)* Milletimiz düşmanı yenerek aynı zamanda uzun süredir yaşanan yenilgi ve olumsuzlukları yenmiş, kaderini değiştireceğine olan inancını artırmıştır.

6. İtalya, **Sakarya Savaşı'ndan sonra** Anadolu'dan tamamen çekilecektir.

7. *(Örnek cevap)* TBMM'nin kazandığı zaferler işgalci devletleri etkilemiş, işgali sürdürmenin zorlaştığını görmelerine yol açmıştır. İtalyanlar bu nedenle bulundukları bölgelerden çekilmeye başlamıştır.

KAZANIM DEĞERLENDİRME

A) BOŞLUK DOLDURMA SORULARI

1. Batı Cephesi, ... işgali üzerine açılmıştır.

2. Batı Cephesi'nde Temsil Kurulu'nun komutan olarak atadığı kişi ..... Paşa'dır.

3. Düzenli ordu kurulunca asıl Batı Cephesi'ne ..... Paşa, Güney Cephesi'ne ise ..... Paşa komutan olmuştur.

4. Batı Cephesi'ndeki savaşlar 11 Ekim 1922'de ..... Antlaşması ile sona ermiştir.

5. I. İnönü Savaşı ..... 1921 tarihleri arasında yapılmıştır.

6. Yeni Türk Devleti'nin ilk anayasası ..... Kanunu'dur (20 Ocak 1921).

7. İstiklal Marşı'nın sözlerini ....., 1930'da yeniden bestesini ..... yapmıştır.

8. Londra Konferansı'nın amaçlarından biri ..... ordusuna toparlanması için zaman kazandırmaktır.

9. İtilaf Devletleri, Londra Konferansı'nda TBMM'nin varlığını ilk kez ..... ve ..... tanımışlardır.

10. Moskova Antlaşması 16 Mart 1921'de TBMM ile ..... arasında imzalanmıştır.

11. Moskova Antlaşması ile ..... Gürcistan'a bırakılmış ve bu, Misak-ı Milli'den verilen ilk taviz olmuştur.

12. TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk Avrupalı devlet ..... olmuştur.

13. Yeni Türk Devleti'ni tanıyan ilk İslam devleti ..... olmuştur.

14. Afgan Dostluk Antlaşması ..... 1921'de imzalanmıştır.

15. II. İnönü Savaşı ..... - 1 Nisan 1921 tarihleri arasında yapılmıştır.

16. II. İnönü Savaşı'ndan sonra ..... Anadolu'da işgal ettiği yerleri boşaltmaya başlamıştır.

B) DOĞRU – YANLIŞ SORULARI **(Doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.)**

1. Batı Cephesi'nde Ermenilere karşı mücadele edilmiştir. (....)

2. Batı Cephesi'nde başlangıçta düzenli ordu ile mücadele verilmiştir. (....)

3. Batı Cephesi, Kurtuluş Savaşı'nın en uzun süren ve en şiddetli savaşların yapıldığı cephesidir. (....)

4. Batı Cephesi'ndeki savaşlar Mudanya Ateşkes Antlaşması ile sona ermiştir. (....)

5. Yunanlılar I. İnönü Savaşı'nda başarılı olmuşlardır. (....)

6. I. İnönü Savaşı, düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki ilk zaferidir. (....)

7. İstiklal Marşı'nın sözleri 1930'da Osman Zeki Üngör tarafından yazılmıştır. (....)

8. Londra Konferansı'na hem Osmanlı Hükümeti hem de TBMM Hükümeti çağrılmıştır. (....)

9. Londra Konferansı sonrasında İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılığı azalmıştır. (....)

10. Londra Konferansı ile İtilaf Devletleri TBMM'nin varlığını resmen ve hukuken tanımıştır. (....)

11. Moskova Antlaşması'na göre Batum Ermenistan'a bırakılacaktır. (....)

12. Sovyet Rusya, TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk Avrupalı devlettir. (....)

13. II. İnönü Savaşı'nın nedenlerinden biri Londra Konferansı'ndan sonuç alınamamasıdır. (....)

14. İtalyanlar II. İnönü Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan tamamen çekilmişlerdir. (....)

CEVAP ANAHTARI – BOŞLUK DOLDURMA

1. İzmir’in
2. Ali Fuat
3. İsmet / **Refet**
4. Mudanya Ateşkes
5. 6-10 Ocak
6. Teşkilat-ı Esasiye
7. Mehmet Âkif / **Osman Zeki Üngör**
8. Yunan
9. resmen ve **hukuken**
10. Sovyet Rusya
11. Batum
12. Sovyet Rusya
13. Afganistan
14. 1 Mart
15. 23 Mart
16. İtalyanlar

CEVAP ANAHTARI – DOĞRU / YANLIŞ

1. Yanlış. Batı Cephesi’nde Yunanlılara karşı savaşılmıştır.
2. Yanlış. Başlangıçta Kuvayı Milliye birlikleri ile mücadele verilmiştir.
3. Doğru.
4. Doğru.
5. Yanlış. Yunanlılar başarılı olamamışlardır.
6. Doğru.
7. Yanlış. Sözleri Mehmet Âkif yazmıştır; Osman Zeki Üngör 1930’da yeniden bestelemiştir.
8. Doğru.
9. Yanlış. Görüş ayrılığı artmıştır.
10. Doğru.
11. Yanlış. Batum Gürcistan’a bırakılmıştır.
12. Doğru.
13. Doğru.
14. Yanlış. İtalyanlar işgal ettikleri yerleri boşaltmaya başlamışlardır; tamamen çekilmeleri Sakarya Savaşı’ndan sonra olacaktır.

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞLARI (10 - 24 TEMMUZ 1921)

- Yunanlılar, **İnönü Savaşları'nın intikamını almak**, **TBMM Hükümeti'ni ortadan kaldırıp milli mücadele hareketini engellemek**, Sevr Barışı'nı Türk milletine kabul ettirmek amacıyla İngiltere'den aldıkları silah ve askeri malzemelerle yeni bir saldırı için tekrar hazırlıklara başladılar.
- 10 Temmuz 1921 günü üstün kuvvetlerle Eskişehir ve Afyon yönünde saldırı başlatan Yunanlılar, Türk ordusunu geri çekilmeye zorladılar ***(aldığımız ilk ve tek yenilgi).***

- Bu yenilgi üzerine **Türk kuvvetleri** Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle;
  - **Yeniden toparlanmak için zaman kazandırmak,**
  - **Düşmanla arasında doğal bir engel oluşturmak,**
  - **Yunan kuvvetlerini ordu merkezlerinden uzaklaştırmak,**
  - **Taarruz gücüne erişebilmek için ihtiyaçlarını karşılamak ve eksikliklerini gidermek** amacıyla **Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.**

Sonuçları:

- ✓ **Kütahya, Eskişehir** ve **Afyon** Yunanlıların eline geçti.
- ✓ TBMM'de olumsuz **tartışmalar** yaşandı ve **Mustafa Kemal Paşa'ya karşı tepkiler** yoğunlaştı.
- ✓ **Meclis'in Kayseri'ye taşınması** fikri gündeme geldi.

SORULAR

1. Kütahya-Eskişehir Savaşları hangi tarihler arasında yapılmıştır? *(Bilgi)*

2. Yunanlılar yeni bir saldırı için hangi amaçlarla hazırlıklara başlamışlardır? Silah ve malzemeyi nereden almışlardır? *(Bilgi)*

3. Türk ordusu, Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle hangi amaçlarla Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir? Maddeler hâlinde yazınız. *(Bilgi)*

4. Kütahya-Eskişehir Savaşları'nın sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

5. Yunanlıların silah ve askeri malzemeyi İngiltere'den almış olması, İngiltere'nin Kurtuluş Savaşı'ndaki tutumu hakkında ne düşündürür? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesini bir "kaçış" yerine planlı bir geri çekilme olarak değerlendirmek mümkün müdür? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Meclis'in Kayseri'ye taşınması fikrinin gündeme gelmesi, TBMM'nin o günlerdeki durumu hakkında ne göstermektedir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Kütahya-Eskişehir Savaşları **10-24 Temmuz 1921** tarihleri arasında yapılmıştır.

2. Yunanlılar; **İnönü Savaşları'nın intikamını almak**, **TBMM Hükümeti'ni ortadan kaldırıp milli mücadele hareketini engellemek** ve **Sevr Barışı'nı Türk milletine kabul ettirmek** amacıyla hazırlıklara başlamışlardır. Silah ve askeri malzemeyi **İngiltere'den** almışlardır.

3. Türk ordusu; **yeniden toparlanmak için zaman kazanmak**, **düşmanla arasında doğal bir engel oluşturmak**, **Yunan kuvvetlerini ordu merkezlerinden uzaklaştırmak** ve **taarruz gücüne erişebilmek için ihtiyaçlarını karşılayıp eksikliklerini gidermek** amacıyla Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.

4. **Kütahya, Eskişehir ve Afyon** Yunanlıların eline geçmiştir; TBMM'de olumsuz tartışmalar yaşanmış ve **Mustafa Kemal Paşa'ya karşı tepkiler** yoğunlaşmıştır; **Meclis'in Kayseri'ye taşınması** fikri gündeme gelmiştir.

5. *(Örnek cevap)* İngiltere, resmen savaşa girmemesine rağmen Yunanistan'a silah ve malzeme desteği vermiştir. Bu durum İngiltere'nin Yunanlıları dolaylı olarak desteklediğini ve Türk milletinin bağımsızlık mücadelesine karşı olduğunu gösterir.

6. *(Örnek cevap)* Evet. Geri çekilme, ordunun tamamen dağılmasını önlemiş; ordunun toparlanması, eksiklerin giderilmesi ve düşmanın merkezlerinden uzaklaştırılması için zaman kazandırmıştır. Bu nedenle plansız bir kaçıştan çok, taarruza hazırlanmak için yapılmış bilinçli bir hamledir.

7. *(Örnek cevap)* Yenilgi ve ordunun geri çekilmesi Meclis'te büyük bir endişe ve tartışma yaratmıştır. Meclis'in düşman ilerleyişi karşısında Ankara'dan taşınmasının düşünülmesi, durumun ne kadar ciddi ve tehlikeli olduğunu gösterir.

BAŞKOMUTANLIK KANUNU (5 Ağustos 1921)

- Eskişehir-Kütahya Muharebeleri sonucunda, **Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi,** TBMM'de Mustafa Kemal'e yönelik tartışmaların başlamasına neden oldu.
- Mustafa Kemal, **Meclisin tüm yetkilerinin üç aylık bir süre için kendisine verilmesi şartıyla,** Başkomutanlığı kabul edeceğini belirtti.
- **5 Ağustos 1921'**de kabul edilen **Başkomutanlık Kanunu**yla, Mustafa Kemal Paşa'ya Meclisin tüm yetkileri verilerek (yasama, yürütme, yargı), üç aylık bir süre için Başkomutan seçildi.

Yorum:

1. Mustafa Kemal Paşa, Erzurum Kongresi öncesinde istifa ederek ayrıldığı **askerlik görevine yeniden dönmüştür**.

2. Mustafa Kemal Paşa'nın bu yetkiyi istemesindeki temel amaç; **hızlı karar alıp uygulayabilmek** ve **devlet işlerinde tek başına hareket** edebilmektir.

3. Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık yetkisi, daha sonra süresiz hale getirilmiştir. Bu durum Meclisin Mustafa Kemal Paşa'ya karşı güveninin arttığını gösterir.

SORULAR

1. Başkomutanlık Kanunu hangi tarihte kabul edilmiştir? Bu kanunla Mustafa Kemal Paşa'ya hangi yetkiler, ne kadar süre için verilmiştir? *(Bilgi)*

2. Eskişehir-Kütahya Muharebeleri'nden sonra TBMM'de Mustafa Kemal'e yönelik tartışmaların başlamasına ne sebep olmuştur? *(Bilgi)*

3. Mustafa Kemal, Başkomutanlığı kabul etmek için Meclis'ten hangi şartı ileri sürmüştür? *(Bilgi)*

4. Mustafa Kemal Paşa, Başkomutanlık görevi ile hangi göreve yeniden dönmüştür? Bu görevden ne zaman ayrılmıştı? *(Bilgi)*

5. Mustafa Kemal Paşa'nın Meclis'in tüm yetkilerini istemesindeki temel amaç ne olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Başkomutanlık yetkisinin daha sonra süresiz hâle getirilmesi neyi gösterir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Savaşın en zor günlerinde yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin tek kişide toplanması neden gerekli görülmüş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Başkomutanlık Kanunu **5 Ağustos 1921**'de kabul edilmiştir. Bu kanunla Mustafa Kemal Paşa'ya Meclis'in tüm yetkileri (**yasama, yürütme, yargı**) **üç aylık** bir süre için verilmiştir.

2. Eskişehir-Kütahya Muharebeleri sonucunda **Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi** bu tartışmaları başlatmıştır.

3. Mustafa Kemal, **Meclis'in tüm yetkilerinin üç aylık bir süre için kendisine verilmesi** şartıyla Başkomutanlığı kabul edeceğini belirtmiştir.

4. Mustafa Kemal Paşa, **askerlik görevine** yeniden dönmüştür. Bu görevden **Erzurum Kongresi öncesinde istifa ederek** ayrılmıştı.

5. *(Örnek cevap)* Amaç; **hızlı karar alıp uygulayabilmek** ve devlet işlerinde tek başına hareket edebilmektir. Savaş ortamında kararların Meclis'te uzun tartışmalara takılması zaman kaybettirebilirdi.

6. *(Örnek cevap)* Yetkinin süresiz hâle getirilmesi, **Meclis'in Mustafa Kemal Paşa'ya olan güveninin arttığını** gösterir. Sakarya zaferinin ardından bu güven pekişmiştir.

7. *(Örnek cevap)* Savaşta komuta birliği ve hızlı karar çok önemlidir. Kararların tek merkezden alınması, ordunun ve ülkenin kaynaklarının daha etkili yönetilmesini ve gecikmelerin önlenmesini sağlar.

MAARİF (EĞİTİM) KONGRESİ

- Kütahya- Eskişehir Savaşlarının devam ettiği günlerde 15 Temmuz 1921'de Ankara'da Erkek Öğretmen Okulu'nda bir kongre yapılmıştır. Kongreye Mustafa Kemal ile birlikte 180 eğitimci katılmıştır.

Yorum: Kütahya-Eskişehir Savaşlarının en yoğun olduğu günlerde böyle bir toplantının yapılmış olması **Atatürk'ün eğitime verdiği önemi** göstermektedir.

SORULAR

1. Maarif (Eğitim) Kongresi nerede, hangi tarihte toplanmıştır? *(Bilgi)*

2. Maarif Kongresi'ne kimler katılmıştır? Kaç eğitimci kongrede bulunmuştur? *(Bilgi)*

3. Maarif Kongresi hangi savaşların devam ettiği günlerde yapılmıştır? *(Bilgi)*

4. Kütahya-Eskişehir Savaşları'nın en yoğun olduğu günlerde böyle bir kongrenin toplanması neyi göstermektedir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

5. Bir devletin savaş sürerken eğitim konusuyla ilgilenmesi, o devletin geleceğe bakışı hakkında ne düşündürür? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Ordunun geri çekildiği, durumun ağırlaştığı bir dönemde eğitim kongresi yapılması halk ve düşman üzerinde nasıl bir etki bırakmış olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Eğitimcilerin Mustafa Kemal ile bir araya gelmesinin milli mücadele açısından önemi ne olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Maarif Kongresi **15 Temmuz 1921**'de **Ankara'da Erkek Öğretmen Okulu**'nda toplanmıştır.

2. Kongreye **Mustafa Kemal ile birlikte 180 eğitimci** katılmıştır.

3. Maarif Kongresi, **Kütahya-Eskişehir Savaşları'nın devam ettiği** günlerde yapılmıştır.

4. *(Örnek cevap)* Savaşın en yoğun olduğu günlerde böyle bir toplantı yapılması, **Atatürk'ün eğitime verdiği önemi** gösterir. Eğitim, bağımsızlığın kazanılması kadar kurulacak yeni devletin geleceği için de önemli görülmüştür.

5. *(Örnek cevap)* Savaş sırasında bile eğitimle ilgilenmek, devletin yalnızca bugünü değil geleceği de düşündüğünü ve ülkenin kalkınmasında eğitimi temel gördüğünü gösterir.

6. *(Örnek cevap)* Bu durum halka devletin ve hükümetin kararlılığına duyulan güveni artırmış, düşmana ise Türk milletinin zor şartlarda bile geleceği için planlar yaptığını ve mücadeleyi sürdüreceğini göstermiş olabilir.

7. *(Örnek cevap)* Öğretmenler toplumu bilinçlendiren ve gençleri yetiştiren kişilerdir. Onlarla bir araya gelmek, milli mücadelenin amacının halka ulaştırılmasına ve eğitim alanında birlikte hareket edilmesine katkı sağlamış olabilir.

TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ (7-8 AĞUSTOS 1921)

- Başkomutan Mustafa Kemal Paşa; **ordunun acil ihtiyaçlarını karşılamak** amacıyla yetkisini kullanarak, **8 Ağustos 1921**'de **Tekalifi Milliye Emirlerini** (Milli Yükümlülükler) yayımladı.
- Kurtuluş Savaşı yıllarında Yeni Türk Devleti'nin gelirleri ordunun ihtiyaçlarını karşılayamadığından Tekalifi Milliye Emirleri çıkartılarak **ordunun ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır.** Türk halkı kendisinden istenilen yardımları fazlasıyla vermiş ve bir hafta içerisinde ordunun ihtiyaçları büyük ölçüde karşılanmıştır. Tekalifi Milliye Emirleri'nin yayınlanması,
- **"Topyekün Seferberlik"** halinin başlatıldığını gösterir. **Milli birlik ve beraberliğin** en güzel örneğidir.

SORULAR

1. Tekalif-i Milliye Emirleri kim tarafından, hangi amaçla yayımlanmıştır? *(Bilgi)*

2. Tekalif-i Milliye Emirleri hangi tarihte yayımlanmıştır? Bu emirlerin diğer adı nedir? *(Bilgi)*

3. Tekalif-i Milliye Emirleri'nin çıkarılmasına neden ihtiyaç duyulmuştur? *(Bilgi)*

4. Türk halkı bu emirlere nasıl karşılık vermiş ve sonuç ne olmuştur? *(Bilgi)*

5. Tekalif-i Milliye Emirleri'nin yayımlanması neden "topyekün seferberlik" olarak nitelendirilmiştir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. Halkın kendisinden istenenleri fazlasıyla vermesi, milli birlik ve beraberlik açısından neyi göstermektedir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Başkomutanlık Kanunu ile Tekalif-i Milliye Emirleri arasında nasıl bir ilişki vardır? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Tekalif-i Milliye Emirleri, **Başkomutan Mustafa Kemal Paşa** tarafından **ordunun acil ihtiyaçlarını karşılamak** amacıyla yayımlanmıştır.

2. Emirler **8 Ağustos 1921**'de (7-8 Ağustos 1921) yayımlanmıştır. Diğer adı **Milli Yükümlülükler**'dir.

3. Yeni Türk Devleti'nin gelirleri ordunun ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediği için bu emirler çıkarılmıştır.

4. Türk halkı kendisinden istenen yardımları **fazlasıyla** vermiş ve **bir hafta içerisinde** ordunun ihtiyaçları büyük ölçüde karşılanmıştır.

5. *(Örnek cevap)* Topyekün seferberlik; ülkenin bütün insan ve kaynaklarının savaş için harekete geçirilmesidir. Bu emirlerle halkın her kesiminden yardım istenmiş ve tüm millet mücadeleye katılmıştır.

6. *(Örnek cevap)* Halkın bu kadar kısa sürede ve isteneni fazlasıyla vermesi, milletin bağımsızlık davasını sahiplendiğini, fedakârlık yapmaya hazır olduğunu ve **milli birlik ve beraberliğin** güçlü olduğunu gösterir.

7. *(Örnek cevap)* Mustafa Kemal Paşa, Başkomutanlık Kanunu ile Meclis'in yetkilerini almış ve bu **yetkisini kullanarak** Tekalif-i Milliye Emirleri'ni yayımlamıştır. Bu emirler, Başkomutanlık yetkisinin hızlı karar alıp uygulamayı sağladığını gösterir.

KAZANIM DEĞERLENDİRME

A) BOŞLUK DOLDURMA SORULARI

1. Kütahya-Eskişehir Savaşları ..... Temmuz 1921 tarihleri arasında yapılmıştır.

2. Yunanlılar, Sevr'i kabul ettirmek için silah ve askeri malzemeyi ..... 'den almıştır.

3. Kütahya-Eskişehir Savaşları'ndan sonra Türk ordusu ..... Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.

4. Kütahya-Eskişehir yenilgisi, Kurtuluş Savaşı'nda aldığımız ilk ve ..... yenilgidir.

5. Kütahya-Eskişehir Savaşları sonunda Kütahya, Eskişehir ve ..... Yunanlıların eline geçmiştir.

6. Kütahya-Eskişehir yenilgisi üzerine Meclis'in ..... 'ye taşınması fikri gündeme gelmiştir.

7. Başkomutanlık Kanunu ..... Ağustos 1921'de kabul edilmiştir.

8. Mustafa Kemal Paşa Başkomutan olarak ..... aylık bir süre için seçilmiştir.

9. Başkomutanlık Kanunu ile Mustafa Kemal Paşa'ya yasama, ... ve yargı yetkileri verilmiştir.

10. Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık yetkisi daha sonra ..... hâle getirilmiştir.

11. Mustafa Kemal Paşa, ... Kongresi öncesinde istifa ederek ayrıldığı askerlik görevine dönmüştür.

12. Maarif Kongresi ..... Temmuz 1921'de Ankara'da toplanmıştır.

13. Maarif Kongresi Ankara'da ..... Okulu'nda yapılmıştır.

14. Maarif Kongresi'ne Mustafa Kemal ile birlikte ..... eğitimci katılmıştır.

15. Tekalif-i Milliye Emirleri ..... Ağustos 1921'de yayımlanmıştır.

16. Tekalif-i Milliye Emirleri'nin yayımlanması ..... hâlinin başlatıldığını gösterir.

B) DOĞRU – YANLIŞ SORULARI (Doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.)

1. Kütahya-Eskişehir Savaşları'nda Türk ordusu Yunanlılara karşı zafer kazanmıştır. (....)

2. Yunanlılar, İnönü Savaşları'nın intikamını almak amacıyla yeniden saldırı hazırlığına girmiştir. (....)

3. Türk ordusu, Mustafa Kemal'in emriyle Sakarya Nehri'nin batısına çekilmiştir. (....)

4. Türk ordusunun geri çekilmesinin amaçlarından biri, yeniden toparlanmak için zaman kazanmaktır. (....)

5. Kütahya-Eskişehir yenilgisinden sonra TBMM'de Mustafa Kemal'e karşı tepkiler azalmıştır. (....)

6. Mustafa Kemal, Meclis'in tüm yetkilerinin kendisine verilmesi şartıyla Başkomutanlığı kabul edeceğini belirtmiştir. (....)

7. Başkomutanlık Kanunu 5 Ağustos 1921'de kabul edilmiştir. (....)

8. Mustafa Kemal'e Başkomutanlık yetkisi başlangıçta süresiz olarak verilmiştir. (....)

9. Başkomutanlık yetkisinin sonradan süresiz hâle getirilmesi, Meclis'in Mustafa Kemal'e olan güveninin arttığını gösterir. (....)

10. Maarif Kongresi, Kütahya-Eskişehir Savaşları'nın devam ettiği günlerde yapılmıştır. (....)

11. Maarif Kongresi İstanbul'da toplanmıştır. (....)

12. Maarif Kongresi'nin savaş günlerinde yapılması, Atatürk'ün eğitime verdiği önemi göstermektedir. (....)

13. Tekalif-i Milliye Emirleri, ordunun acil ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yayımlanmıştır. (....)

14. Tekalif-i Milliye Emirleri'ne halk ilgi göstermemiş, ordunun ihtiyaçları karşılanamamıştır. (....)

CEVAP ANAHTARI – BOŞLUK DOLDURMA

1. 10 - 24
2. İngiltere
3. Sakarya
4. tek
5. Afyon
6. Kayseri
7. 5
8. üç (3)
9. yürütme
10. süresiz
11. Erzurum
12. 15
13. Erkek Öğretmen
14. 180
15. 8
16. Topyekün Seferberlik

CEVAP ANAHTARI – DOĞRU / YANLIŞ

1. Yanlış. Yunanlılar kazanmış, Türk ordusu geri çekilmek zorunda kalmıştır.
2. Doğru.
3. Yanlış. Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.
4. Doğru.
5. Yanlış. Tepkiler yoğunlaşmıştır.
6. Doğru.
7. Doğru.
8. Yanlış. Başlangıçta üç aylık süre için verilmiştir.
9. Doğru.
10. Doğru.
11. Yanlış. Maarif Kongresi Ankara'da toplanmıştır.
12. Doğru.
13. Doğru.
14. Yanlış. Halk emirlere fazlasıyla karşılık vermiş, ordunun ihtiyaçları bir hafta içinde büyük ölçüde karşılanmıştır.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (23 AĞUSTOS – 12 EYLÜL 1921)

Yunanlılar;

- **Sevr'i Türklere zorla kabul ettirmek,**
- **Ankara'yı alarak TBMM'yi ve düzenli orduyu yok etmek** amacıyla saldırıya geçtiler.
- Başkomutan Mustafa Kemal Paşa; *"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, kanla ıslanmadıkça bırakılamaz."* emrini vererek **'topyekün savaş'** taktiğini uygulamıştır.

ULUSAL SONUÇLARI

- Yunan ordusunun saldırı gücü kırılarak savunma durumuna çekildi. **Türk ordusu taarruz konumuna geçti.**
- Türk ordusunun 1683 II. Viyana Kuşatmasından beri Avrupa karşısında devam eden **gerileyişi sona erdi.**
- TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya **"Mareşallik"** rütbesi ve **"Gazilik"** ünvanı verdi (19 Eylül 1921).
- Türk ordusu bu savaşta çok sayıda subayını kaybettiği için Sakarya Muharebesi **"Subaylar Savaşı"** olarak da bilinir.

SORULAR

1. Sakarya Meydan Muharebesi hangi tarihler arasında yapılmıştır? *(Bilgi)*

2. Yunanlılar hangi amaçlarla Sakarya'da saldırıya geçmiştir? *(Bilgi)*

3. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa hangi emri vermiş ve hangi taktiği uygulamıştır? *(Bilgi)*

4. Sakarya Meydan Muharebesi'nin ulusal sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

5. TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya hangi rütbe ve unvanı, hangi tarihte vermiştir? *(Bilgi)*

6. Sakarya Meydan Muharebesi neden "Subaylar Savaşı" olarak da bilinir? *(Bilgi)*

7. "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır" sözü, savunma anlayışı bakımından neyi ifade etmektedir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Türk ordusunun taarruz konumuna geçmesi ve 1683'ten beri süren gerileyişin sona ermesi neden önemlidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Sakarya Meydan Muharebesi **23 Ağustos - 12 Eylül 1921** tarihleri arasında yapılmıştır.

2. Yunanlılar; **Sevr'i Türklere zorla kabul ettirmek** ve **Ankara'yı alarak TBMM'yi ve düzenli orduyu yok etmek** amacıyla saldırıya geçmiştir.

3. Mustafa Kemal Paşa; *"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, kanla ıslanmadıkça bırakılamaz."* emrini vererek **topyekün savaş** taktiğini uygulamıştır.

4. Yunan ordusunun saldırı gücü kırılarak **savunma durumuna çekilmiş**, **Türk ordusu taarruz konumuna geçmiştir**; Türk ordusunun **1683 II. Viyana Kuşatması'ndan beri** Avrupa karşısında devam eden **gerileyişi sona ermiştir**; TBMM Mustafa Kemal Paşa'ya **"Mareşallik" rütbesi ve "Gazilik" unvanını** vermiştir.

5. TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya **"Mareşallik" rütbesini** ve **"Gazilik" unvanını 19 Eylül 1921**'de vermiştir.

6. Türk ordusu bu savaşta **çok sayıda subayını kaybettiği** için Sakarya Meydan Muharebesi "Subaylar Savaşı" olarak da bilinir.

7. *(Örnek cevap)* Bu söz, savaşın yalnızca belirli bir cephe hattında değil, vatanın tamamında verileceğini anlatır. Bütün vatan savunma alanı sayılmış, her karış toprak için sonuna kadar direnilmesi ve tüm milletin savaşa katılması istenmiştir.

8. *(Örnek cevap)* Türk ordusu uzun süredir Avrupa karşısında geri çekiliyordu. Sakarya'da Yunan saldırısının durdurulması, bu gidişatın değiştiğini göstermiş; ordunun ve halkın moralini yükseltmiş, savaşın kazanılabileceği inancını güçlendirmiştir.

ULUSLARARASI ALANDAKİ (DIŞ SİYASETTEKİ) SONUÇLARI

- ✓ **İtalyanlar,** Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden tamamen **çekildiler.**
- ✓ **İtilaf Devletleri arasındaki** görüş ayrıkları iyice arttı ve **birlik** tamamen **bozuldu.** İngilizler TBMM karşısında yalnız kaldılar.
- ✓ İtilaf Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'a ateşkes teklifinde bulunmuşlardır.

- ➢ Sovyet Rusya'nın isteği ile **Kafkas Cumhuriyetleri** ile **TBMM Hükümeti** arasında **Kars Antlaşması** imzalandı (13 Ekim 1921). Buna göre; **Doğu sınırımız kesin olarak** çizilmiştir.
- ➢ **Fransa** ile **TBMM Hükümeti** arasında 20 Ekim 1921'de **Ankara Antlaşması** imzalandı. Bu antlaşmaya göre;
  - Fransızlar, işgal ettiği yerlerden çekilecek,
  - **Hatay** Fransa'nın mandası **Suriye'de kalacak**

Yorum:

1. Hatay'ın Fransa'ya bırakılması **Misakı Milli'den verilen ikinci tavizdir**.
2. TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti Fransa'dır.
3. Hatay ve İskenderun dışında bugünkü Suriye sınırımız çizildi.
4. Güney cephesi kapandı ve bundan sonra bütün birliklerimiz Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

SORULAR

1. Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra İtalyanlar Anadolu'da ne yapmıştır? *(Bilgi)*

2. Sakarya Zaferi'nden sonra İtilaf Devletleri arasındaki durum nasıl olmuştur? İngilizler hangi duruma düşmüştür? *(Bilgi)*

3. İtilaf Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'a hangi teklifte bulunmuştur? *(Bilgi)*

4. Kars Antlaşması hangi tarihte, kimlerle imzalanmıştır? Bu antlaşmayla ne sağlanmıştır? *(Bilgi)*

5. Ankara Antlaşması hangi tarihte, hangi devletle imzalanmıştır? Antlaşmanın maddelerini yazınız. *(Bilgi)*

6. Hatay'ın Fransa'ya bırakılması neden Misakı Milli'den verilen ikinci tavizdir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Fransa'nın TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti olması neden önemlidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Güney Cephesi'nin kapanması ve birliklerin Batı Cephesi'ne kaydırılması, Kurtuluş Savaşı'nın gidişatını nasıl etkilemiş olabilir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. İtalyanlar, Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden **tamamen çekilmiştir**.

2. İtilaf Devletleri arasındaki **görüş ayrılıkları iyice artmış ve birlik tamamen bozulmuştur**. İngilizler **TBMM karşısında yalnız kalmıştır**.

3. İtilaf Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'a **ateşkes teklifinde** bulunmuştur.

4. Kars Antlaşması, Sovyet Rusya'nın isteği ile **Kafkas Cumhuriyetleri ile TBMM Hükümeti** arasında **13 Ekim 1921**'de imzalanmıştır. Bu antlaşmayla **doğu sınırımız kesin olarak çizilmiştir**.

5. Ankara Antlaşması, **Fransa ile TBMM Hükümeti** arasında **20 Ekim 1921**'de imzalanmıştır. Buna göre **Fransızlar işgal ettiği yerlerden çekilecek**, **Hatay Fransa'nın mandası Suriye'de kalacaktır**.

6. *(Örnek cevap)* Hatay, Misakı Milli sınırları içinde yer alıyordu. Antlaşmayla Fransa'nın mandası altındaki Suriye'de bırakılması, Misakı Milli'den verilen ikinci tavizdir (ilk taviz Moskova Antlaşması'yla Batum'un bırakılmasıdır).

7. *(Örnek cevap)* Fransa, İtilaf Devletleri arasında TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk devlet olmuştur. Bu durum TBMM'nin uluslararası itibarını artırmış ve İtilaf Devletleri'nin birliğinin bozulduğunu göstermiştir.

8. *(Örnek cevap)* Güney Cephesi kapandığı için burada görevli birlikler Batı Cephesi'ne kaydırılmış, böylece Yunanlılara karşı daha güçlü bir ordu oluşturulmuştur. Bu durum Büyük Taarruz'a hazırlıkları kolaylaştırmıştır.

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ
(26 AĞUSTOS – 18 EYLÜL 1922)

- **26 Ağustos 1922** günü sabah saatlerinde yoğun topçu atışıyla başlayan Türk taarruzu karşısında Yunan ordusu kaçmaya başladı.
- **30 Ağustos 1922**'de yapılan **Başkomutanlık** *(Dumlupınar)* **Meydan Muharebesi**'nde Yunan ordusunun büyük bir bölümü yok edildi.
- Atatürk'ün ***"Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!"*** emrini alan kahraman Türk ordusu, 9 Eylül günü **İzmir**'e, 11 Eylül günü **Bursa**'ya ve 18 Eylül günü **Balıkesir'e** ulaşarak **tüm Batı Anadolu'yu düşmandan temizledi**.

SONUÇLARI
- ✓ Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtarılmıştır.
- ✓ **Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası başarıyla tamamlanmıştır.**
- ✓ Türk ordusunun kesin zaferi nedeniyle İtilaf Devletleri TBMM'ye ateşkes teklifinde bulunmuşlar, bunun sonucunda da Mudanya Ateşkesi imzalanmıştır.

Yorum: Büyük Taarruz, **tamamen taarruza ve düşmanı yurttan atmaya yönelik bir savaştır.**

SORULAR

1. Büyük Taarruz hangi tarihler arasında yapılmıştır? Türk taarruzu nasıl başlamıştır? *(Bilgi)*

2. Başkomutanlık (Dumlupınar) Meydan Muharebesi hangi tarihte yapılmış ve sonucu ne olmuştur? *(Bilgi)*

3. Atatürk'ün ordulara verdiği emir nedir? Türk ordusu hangi tarihlerde hangi şehirlere ulaşmıştır? *(Bilgi)*

4. Büyük Taarruz'un sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

5. İtilaf Devletleri'nin TBMM'ye ateşkes teklifinde bulunmasının nedeni nedir? Bunun sonucunda hangi ateşkes imzalanmıştır? *(Bilgi)*

6. "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" emri hangi amacı ifade etmektedir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Büyük Taarruz'un "tamamen taarruza ve düşmanı yurttan atmaya yönelik bir savaş" olması, Sakarya Meydan Muharebesi'nden farkını nasıl gösterir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhasının tamamlanması ne anlama gelmektedir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Büyük Taarruz **26 Ağustos - 18 Eylül 1922** tarihleri arasında yapılmıştır. **26 Ağustos 1922** günü sabah saatlerinde **yoğun topçu atışıyla** başlamış, Yunan ordusu kaçmaya başlamıştır.

2. Başkomutanlık (Dumlupınar) Meydan Muharebesi **30 Ağustos 1922**'de yapılmış ve **Yunan ordusunun büyük bir bölümü yok edilmiştir**.

3. Atatürk, **"Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!"** emrini vermiştir. Türk ordusu **9 Eylül'de İzmir'e**, **11 Eylül'de Bursa'ya** ve **18 Eylül'de Balıkesir'e** ulaşarak **tüm Batı Anadolu'yu düşmandan temizlemiştir**.

4. **Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtarılmıştır**; **Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası başarıyla tamamlanmıştır**; Türk ordusunun kesin zaferi nedeniyle İtilaf Devletleri TBMM'ye ateşkes teklifinde bulunmuş ve **Mudanya Ateşkesi** imzalanmıştır.

5. İtilaf Devletleri, **Türk ordusunun kesin zaferi** nedeniyle ateşkes teklifinde bulunmuştur. Bunun sonucunda **Mudanya Ateşkesi** imzalanmıştır.

6. *(Örnek cevap)* Bu emirle ordunun, düşmanı durmadan takip ederek Anadolu'dan tamamen atması ve Akdeniz kıyısına (İzmir'e) kadar ilerlemesi amaçlanmıştır. Emir, savaşın kesin sonuç alınana kadar sürdürüleceğini gösterir.

7. *(Örnek cevap)* Sakarya'da amaç düşmanı durdurmak ve savunmaktı. Büyük Taarruz'da ise Türk ordusu saldırı konumunda olup düşmanı yurttan atmayı hedeflemiştir. Bu durum savaşın artık Türk ordusunun inisiyatifinde yürütüldüğünü gösterir.

8. *(Örnek cevap)* Düşman ordusunun yenilmesi ve Batı Anadolu'nun kurtarılmasıyla silahlı mücadele sona ermiş, bağımsızlık için verilen savaş askeri bakımdan kazanılmıştır. Bundan sonra kazanılan zaferin diplomasiyle sonuçlandırılması gerekmiştir.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922)

- Görüşmelere; **İngiltere, Fransa, İtalya** ve **TBMM Hükümeti** adına **İsmet Paşa** katılmıştır.
- Yunan temsilcileri ateşkes görüşmelerine katılmamış, görüşmelerde Yunanistan'ı İngiltere temsil etmiştir.

Yorum: Yunanistan'ın görüşmelere katılmadığı halde alınan kararları kabul etmesi, **kendi iradesiyle hareket etmediğini, İngiltere'nin güdümünde olduğunu** gösterir.

MADDELERİ

- Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki **savaş sona erecektir**.
- **Yunanistan,** 15 gün içinde **Doğu Trakya'yı** (Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ) **boşaltacaktır.**
- **İstanbul** ve **Boğazlar, TBMM Hükümeti'ne bırakılacak**, ancak İtilaf Devletleri kuvvetleri kesin barış yapılıncaya kadar burada kalacaklardır.

Yorum: Bu madde **Osmanlı Devleti'nin hukuken sona erdiğinin** göstergesidir.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASININ ÖNEMİ VE SONUÇLARI

- ✓ Türk Kurtuluş Savaşı'nın **silahlı mücadele dönemi sona erdi, diplomatik mücadele dönemi başladı.**
- ✓ **Doğu Trakya** (Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ) ve **İstanbul** savaş yapılmadan kurtarıldı.
- ✓ Türk-Yunan mücadelesi kesin olarak sona erdi.
- ✓ **İtilaf Devletleri** (özellikle İngiltere ve İtalya), bu antlaşmayı imzalamakla **yeni Türk Devleti'nin siyasi varlığını tanımış oldular.**

SORULAR

1. Mudanya Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır? Görüşmelere hangi devletler katılmıştır? *(Bilgi)*

2. Görüşmelerde TBMM Hükümeti adına kim bulunmuştur? Yunanistan'ı kim temsil etmiştir? *(Bilgi)*

3. Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın maddelerini yazınız. *(Bilgi)*

4. Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın önemini ve sonuçlarını yazınız. *(Bilgi)*

5. Yunanistan'ın görüşmelere katılmadığı hâlde alınan kararları kabul etmesi neyi gösterir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

6. İstanbul ve Boğazlar'ın TBMM Hükümeti'ne bırakılması neden "Osmanlı Devleti'nin hukuken sona erdiğinin" göstergesidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

7. Mudanya ile silahlı mücadele döneminin sona erip diplomatik mücadele döneminin başlaması ne anlama gelir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

8. Doğu Trakya ve İstanbul'un savaş yapılmadan kurtarılması neden önemlidir? Yorumlayınız. *(Yorum)*

CEVAP ANAHTARI

1. Mudanya Ateşkes Antlaşması **11 Ekim 1922**'de imzalanmıştır. Görüşmelere **İngiltere, Fransa, İtalya** ve **TBMM Hükümeti** katılmıştır.

2. TBMM Hükümeti adına **İsmet Paşa** katılmıştır. Yunan temsilciler görüşmelere katılmamış, Yunanistan'ı **İngiltere** temsil etmiştir.

3. (1) Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki **savaş sona erecektir**. (2) Yunanistan, **15 gün içinde Doğu Trakya'yı** (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ) **boşaltacaktır**. (3) **İstanbul ve Boğazlar TBMM Hükümeti'ne bırakılacak**, ancak İtilaf Devletleri kuvvetleri kesin barış yapılıncaya kadar burada kalacaktır.

4. Türk Kurtuluş Savaşı'nın **silahlı mücadele dönemi sona ermiş, diplomatik mücadele dönemi başlamıştır**; **Doğu Trakya ve İstanbul savaş yapılmadan kurtarılmıştır**; **Türk-Yunan mücadelesi kesin olarak sona ermiştir**; İtilaf Devletleri bu antlaşmayı imzalamakla **yeni Türk Devleti'nin siyasi varlığını tanımış** olmuşlardır.

5. *(Örnek cevap)* Yunanistan'ın kendi iradesiyle hareket etmediğini, **İngiltere'nin güdümünde olduğunu** gösterir. Yunanistan'ı İngiltere temsil ettiği için kararları da İngiltere'nin isteğiyle kabul etmiştir.

6. *(Örnek cevap)* İstanbul'da hâlâ varlığını sürdüren Osmanlı yönetimi yerine, İstanbul ve Boğazlar'ın TBMM Hükümeti'ne bırakılması, Türk milletinin tek meşru temsilcisinin TBMM olduğunu kabul etmek anlamına gelir. Bu nedenle Osmanlı Devleti hukuken sona

ermiş sayılmıştır.

7. *(Örnek cevap)* Savaş meydanında kazanılan zaferin artık barış masasında kalıcı hâle getirilmesi gerektiğini gösterir. Bundan sonra Türk heyeti, kesin barışı sağlamak için diplomasi yoluyla mücadele etmiştir.

8. *(Örnek cevap)* Hem can ve mal kaybı yaşanmamış hem de önemli toprak parçaları ve başkent, savaşa gerek kalmadan geri alınmıştır. Bu durum Türk ordusunun kazandığı zaferin diplomatik gücünü göstermektedir.

KAZANIM DEĞERLENDİRME

A) BOŞLUK DOLDURMA SORULARI

1. Sakarya Meydan Muharebesi ..... Ağustos - 12 Eylül 1921 tarihleri arasında yapılmıştır.

2. Mustafa Kemal Paşa'nın "Hattı müdafaa yoktur, ... müdafaa vardır." emri ile topyekün savaş taktiği uygulanmıştır.

3. TBMM, Sakarya Zaferi'nden sonra Mustafa Kemal Paşa'ya "Mareşallik" rütbesi ve "....." unvanını vermiştir.

4. Çok sayıda subay kaybedildiği için Sakarya Meydan Muharebesi "..... Savaşı" olarak da bilinir.

5. Sakarya Savaşı'ndan sonra ..... Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden tamamen çekilmiştir.

6. Kars Antlaşması ..... Ekim 1921'de Kafkas Cumhuriyetleri ile imzalanmıştır.

7. Fransa ile Ankara Antlaşması ..... Ekim 1921'de imzalanmıştır.

8. Hatay'ın Fransa'ya bırakılması Misakı Milli'den verilen ..... tavizdir.

9. Büyük Taarruz ..... Ağustos 1922'de yoğun topçu atışıyla başlamıştır.

10. 30 Ağustos 1922'de yapılan Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin diğer adı ..... Meydan Muharebesi'dir.

11. Atatürk, ordulara "Ordular! İlk hedefiniz ..... 'dir, ileri!" emrini vermiştir.

12. Türk ordusu 9 Eylül 1922'de ..... 'e ulaşmıştır.

13. Mudanya Ateşkes Antlaşması ..... Ekim 1922'de imzalanmıştır.

14. Mudanya görüşmelerinde TBMM Hükümeti adına ..... Paşa katılmıştır.

15. Mudanya görüşmelerinde Yunanistan'ı ..... temsil etmiştir.

16. Mudanya Ateşkesi'ne göre Yunanistan 15 gün içinde ..... Trakya'yı boşaltacaktır.

B) DOĞRU – YANLIŞ SORULARI (Doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.)

1. Yunanlılar, Sakarya'da Ankara'yı alarak TBMM'yi ve düzenli orduyu yok etmek amacıyla saldırıya geçmiştir. (....)

2. Mustafa Kemal Paşa, Sakarya'da hat savunması yapılmasını emretmiştir. (....)

3. TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya Mareşallik rütbesi ve Gazilik unvanını 19 Eylül 1921'de vermiştir. (....)

4. Sakarya Savaşı'ndan sonra Yunan ordusunun saldırı gücü artmış, Türk ordusu savunma durumuna geçmiştir. (....)

5. İtalyanlar, Sakarya Savaşı'ndan sonra Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden tamamen çekilmiştir. (....)

6. Kars Antlaşması Fransa ile imzalanmıştır. (....)

7. Ankara Antlaşması ile Güney Cephesi kapanmış ve birlikler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır. (....)

8. Hatay'ın Fransa'ya bırakılması, Misakı Milli'den verilen ilk tavizdir. (....)

9. Büyük Taarruz 26 Ağustos 1922'de başlamıştır. (....)

10. Başkomutanlık (Dumlupınar) Meydan Muharebesi 30 Ağustos 1922'de yapılmıştır. (....)

11. Büyük Taarruz ile Türk ordusu savunma konumuna geçmiştir. (....)

12. Büyük Taarruz ile Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası başarıyla tamamlanmıştır. (....)

13. Mudanya görüşmelerine Yunan temsilciler de katılmıştır. (....)

14. Mudanya Ateşkesi'ne göre İstanbul ve Boğazlar hemen TBMM'ye bırakılacak, İtilaf Devletleri kuvvetleri derhâl çekilecektir. (....)

15. Mudanya Ateşkesi ile Doğu Trakya ve İstanbul savaş yapılmadan kurtarılmıştır. (....)

16. Mudanya Ateşkesi ile silahlı mücadele dönemi sona ermiş, diplomatik mücadele dönemi başlamıştır. (....)

CEVAP ANAHTARI – BOŞLUK DOLDURMA

1. 23
2. sathı
3. Gazilik
4. Subaylar
5. İtalyanlar
6. 13
7. 20
8. ikinci
9. 26
10. Dumlupınar
11. Akdeniz
12. İzmir
13. 11
14. İsmet
15. İngiltere
16. Doğu

CEVAP ANAHTARI – DOĞRU / YANLIŞ

1. Doğru.
2. Yanlış. Hat savunması değil, sathı (yüzey) müdafaa emredilmiştir.
3. Doğru.
4. Yanlış. Yunan ordusunun saldırı gücü kırılmış, Türk ordusu taarruz konumuna geçmiştir.
5. Doğru.
6. Yanlış. Kars Antlaşması Kafkas Cumhuriyetleri ile imzalanmıştır (Fransa ile Ankara Antlaşması imzalanmıştır).
7. Doğru.
8. Yanlış. Hatay'ın bırakılması ikinci tavizdir; ilk taviz Batum'dur.
9. Doğru.
10. Doğru.
11. Yanlış. Büyük Taarruz'da Türk ordusu taarruz konumundadır.
12. Doğru.
13. Yanlış. Yunan temsilciler katılmamış, Yunanistan'ı İngiltere temsil etmiştir.
14. Yanlış. İstanbul ve Boğazlar TBMM'ye bırakılacak, ancak İtilaf kuvvetleri kesin barışa kadar kalacaktır.
15. Doğru.
16. Doğru.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)

Püf bilgi: Konferansın toplanma yeri için İtilaf Devletleri Lozan'ı (İsviçre), TBMM ise İzmir'i önermiş, ancak uluslararası geleneklere göre **görüşmelerin tarafsız bir yerde yapılması gerektiğinden** Lozan kabul edilmiştir.
Püf yorum: TBMM, konferans için İzmir'i önermekle; **görüşmeleri takip etmeyi ve gerektiğinde müdahale edebilmeyi** amaçlamıştır.

Önemli:

- Konferansta Türkiye'yi **İsmet Paşa** temsil etmiştir.
- TBMM, Lozan'a gidecek heyetten, **Kapitülasyonlar** ve **Ermeni sorunu** (azınlıklar) konularında **kesinlikle taviz verilmemesini** istemiştir.

Püf çıkarım: TBMM Hükümetinin azınlıklar ve kapitülasyonlar konusunda taviz vermemesi, **tam bağımsızlıktan ödün verilmeyeceğini** gösterir.

SORULAR

1) **[Bilgi]** Lozan Konferansı'nın toplanacağı yer için İtilaf Devletleri ve TBMM hangi şehirleri önermiştir?

2) **[Bilgi]** Konferansın sonunda Lozan'da toplanılmasının kabul edilme nedeni nedir?

3) **[Yorum]** TBMM'nin konferans yeri olarak İzmir'i önermesinin amacı ne olabilir? Yorumlayınız.

4) **[Bilgi]** Lozan Konferansı'nda Türkiye'yi kim temsil etmiştir?

5) **[Bilgi]** TBMM, Lozan'a gidecek heyetten hangi konularda kesinlikle taviz verilmemesini istemiştir?

6) **[Yorum]** TBMM Hükümeti'nin azınlıklar ve kapitülasyonlar konusunda taviz vermemesi hangi hedeften ödün verilmeyeceğini gösterir? Açıklayınız.

CEVAPLAR

1) İtilaf Devletleri Lozan'ı (İsviçre), TBMM ise İzmir'i önermiştir.

2) Uluslararası geleneklere göre görüşmelerin tarafsız bir yerde yapılması gerektiğinden Lozan kabul edilmiştir.

3) TBMM, İzmir'i önermekle görüşmeleri yakından takip etmeyi ve gerektiğinde müdahale edebilmeyi amaçlamıştır.

4) İsmet Paşa (İnönü).

5) Kapitülasyonlar ve Ermeni sorunu (azınlıklar) konularında.

6) Bu tutum, tam bağımsızlıktan ödün verilmeyeceğini gösterir. Kapitülasyonlar ve azınlık hakları, devletin iç işlerine yabancı müdahalesinin kapısını açtığı için bunlardan taviz verilmemesi tam bağımsızlık hedefinin bir sonucudur.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI – GÖRÜŞMELERE KATILAN DEVLETLER

Görüşmelere Katılan Devletler:
➢Konferansa; **İngiltere, Fransa, İtalya, TBMM Hükümeti, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya, Japonya, Belçika** ve **Portekiz** doğrudan katılmıştır. ➢**Sovyet Rusya ve Bulgaristan Boğazlar** konusu görüşülürken bulunmuş, ➢**ABD** ise **gözlemci** olarak katılmıştır.

➢İlk görüşmeler **Kapitülasyonlar, Boğazlar, Ermeni sorunu, Musul** gibi konularda antlaşma sağlanamadığı için 4 Şubat 1923'te kesilmiş ancak daha sonra görüşmelere yeniden başlanmış ve **24 Temmuz 1923**'te **Lozan Barış Antlaşması** imzalanmıştır.

SORULAR

1) **[Bilgi]** Lozan Konferansı'na doğrudan katılan devletleri yazınız.

2) **[Bilgi]** Sovyet Rusya ve Bulgaristan, konferansta hangi konu görüşülürken bulunmuştur?

3) **[Yorum]** Sovyet Rusya ve Bulgaristan'ın yalnızca Boğazlar konusu görüşülürken konferansta bulunmasının nedeni ne olabilir? Yorumlayınız.

4) **[Bilgi]** ABD, konferansa hangi sıfatla katılmıştır?

5) **[Bilgi]** İlk görüşmeler neden ve hangi tarihte kesilmiştir? Kesilen görüşmeler daha sonra nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAPLAR

1) İngiltere, Fransa, İtalya, TBMM Hükümeti, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya, Japonya, Belçika ve Portekiz.

2) Boğazlar konusu görüşülürken.

3) Boğazlar, Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin geçişini de doğrudan ilgilendirdiği için, bu iki devletin yalnızca kendilerini ilgilendiren Boğazlar görüşmelerine katıldığı düşünülebilir.

4) Gözlemci olarak.

5) Kapitülasyonlar, Boğazlar, Ermeni sorunu ve Musul gibi konularda anlaşma sağlanamadığı için 4 Şubat 1923'te kesilmiştir. Görüşmelere daha sonra yeniden başlanmış ve 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Antlaşması imzalanmıştır.

SINIRLAR

Suriye Sınırı: Fransa ile imzalanan **Ankara Antlaşması** esas alınmıştır.
(Hatay Misakı Milli sınırları dışında kalmıştır)

Irak Sınırı: **Musul Sorunu yüzünden çözümlenememiş**, Türkiye ile İngiltere arasında yapılacak görüşmelerle belirlenmek üzere **ileri bir tarihe ertelenmiştir.**

Batı Sınırı: Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir.

ADALAR

- **Bozcaada, Gökçeada Türkiye'ye**, **diğer bütün adalar Yunanistan'a** bırakılmıştır.

KAPİTÜLASYONLAR

Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.
Püf çıkarım: Tam bağımsızlık - ekonomik bağımsızlık ile ilgilidir)

SORULAR

1) **[Bilgi]** Suriye sınırı belirlenirken hangi antlaşma esas alınmıştır? Hatay bu sınırların neresinde kalmıştır?

2) **[Bilgi]** Irak sınırı neden çözümlenememiştir? Bu konuda nasıl bir karar alınmıştır?

3) **[Bilgi]** Türkiye'nin batı sınırı nasıl belirlenmiştir?

4) **[Bilgi]** Adalardan hangileri Türkiye'ye bırakılmıştır? Diğer adalar kime bırakılmıştır?

5) **[Bilgi]** Lozan'da kapitülasyonlarla ilgili nasıl bir karar alınmıştır?

6) **[Yorum]** Kapitülasyonların tamamen kaldırılması, Türkiye'nin hangi alanda bağımsızlığıyla ilgilidir? Yorumlayınız.

CEVAPLAR

1) Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması esas alınmıştır. Hatay, Misakı Milli sınırları dışında kalmıştır.

2) Musul sorunu yüzünden çözümlenememiş; Türkiye ile İngiltere arasında yapılacak görüşmelerle belirlenmek üzere ileri bir tarihe ertelenmiştir.

3) Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir.

4) Bozcaada ve Gökçeada Türkiye'ye, diğer bütün adalar Yunanistan'a bırakılmıştır.

5) Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.

6) Ekonomik bağımsızlıkla ilgilidir. Yabancılara tanınan ekonomik ayrıcalıklar sona erdiği için Türkiye ekonomisini kendi bağımsız iradesiyle yönetme imkânı kazanmıştır (tam bağımsızlık).

KAPİTÜLASYONLAR

Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.
Püf çıkarım: **Tam bağımsızlık - ekonomik bağımsızlık** ile ilgilidir)

BOĞAZLAR:

Boğazlar, başkanlığını Türkiye'nin yapacağı, **uluslararası bir komisyona** bırakıldı.

Püf yorum: Boğazların, Türkiye'nin başkanlığındaki **uluslararası bir komisyona bırakılması** **Türkiye'nin egemenlik haklarını zedeleyici** niteliktedir.

AZINLIKLAR:

Türkiye'deki **tüm azınlıklar Türk vatandaşı** kabul edilmiştir.
Püf çıkarım: Avrupalıların azınlıkları bahane ederek **içişlerimize karışması engellenmiştir.** *(tam bağımsızlık)*

NÜFUS MÜBADELESİ (DEĞİŞ - TOKUŞ):

Türkiye'deki **Rumlar** ile Yunanistan'daki **Türklerin karşılıklı olarak değiştirilmesi** kararı alınmıştır.

SORULAR

1) **[Yorum]** Kapitülasyonların tamamen kaldırılması Türkiye'nin ekonomisi açısından hangi sonucu doğurmuştur? Yorumlayınız.

2) **[Bilgi]** Lozan Antlaşması'na göre Boğazların yönetimi kime bırakılmıştır?

3) **[Yorum]** Boğazların, başkanlığını Türkiye'nin yaptığı uluslararası bir komisyona bırakılması Türkiye'nin egemenlik hakları açısından nasıl değerlendirilebilir? Açıklayınız.

4) **[Bilgi]** Türkiye'deki azınlıkların hukuki durumu hakkında nasıl bir karar alınmıştır?

5) **[Yorum]** Azınlıkların Türk vatandaşı kabul edilmesi, Avrupalı devletlerin Türkiye'ye yönelik hangi girişimini engellemiştir? Bu durum hangi hedefle ilgilidir?

6) **[Bilgi]** Nüfus mübadelesi (değiş-tokuş) kararına göre hangi gruplar karşılıklı olarak değiştirilmiştir?

CEVAPLAR

1) Yabancı devletlere tanınan ekonomik ayrıcalıklar sona ermiş, Türkiye ekonomik alanda kendi kararlarını özgürce alabilen tam bağımsız bir devlet olmuştur (ekonomik bağımsızlık).

2) Başkanlığını Türkiye'nin yapacağı uluslararası bir komisyona bırakılmıştır.

3) Boğazların uluslararası bir komisyona bırakılması Türkiye'nin egemenlik haklarını zedeleyici niteliktedir. Çünkü Türkiye, kendi sınırları içindeki Boğazlar üzerinde tam yetkiye sahip olamamıştır.

4) Türkiye'deki bütün azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilmiştir.

5) Avrupalıların azınlıkları bahane ederek Türkiye'nin iç işlerine karışması engellenmiştir. Bu durum tam bağımsızlık hedefiyle ilgilidir.

6) Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler (karşılıklı olarak) değiştirilmiştir.

SAVAŞ TAZMİNATI:
Yunanistan, Edirne'nin **Karaağaç** kasabasını Türkiye'ye vermiştir.

Püf çıkarım: ***Yunanistan'ın savaşın sorumluluğunu üstlendiğini gösterir.***

YABANCI OKULLAR: Türkiye'deki bütün yabancı okulların Türk devletinin düzenleyeceği esaslara göre eğitim yapmaları kararlaştırılmıştır.

Püf yorum: **Türkiye egemenlik haklarından taviz vermemiştir.**

FENER RUM PATRİKHANESİ: Türkiye aleyhinde siyasi faaliyetlerde bulunmamak şartıyla açık bırakılmıştır.
Püf çıkarım: **Dinî özgürlüklere önem verildiğini ve hoşgörülü olunduğunu gösterir.**

DIŞ BORÇLAR: **Osmanlı borçlarının Osmanlı Devletinden ayrılan devletlere paylaştırılarak taksitle ödenmesi** kararlaştırılmıştır.

SORULAR

1) **[Bilgi]** Savaş tazminatı karşılığında Yunanistan, Türkiye'ye hangi yeri vermiştir?

2) **[Yorum]** Yunanistan'ın savaş tazminatı olarak Karaağaç'ı vermesi neyi gösterir? Yorumlayınız.

3) **[Bilgi]** Türkiye'deki yabancı okullarla ilgili nasıl bir karar alınmıştır?

4) **[Yorum]** Yabancı okullarla ilgili alınan karar, Türkiye'nin egemenlik hakları açısından neyi ifade eder? Açıklayınız.

5) **[Bilgi]** Fener Rum Patrikhanesi hakkında hangi karar alınmıştır? Hangi şartla açık bırakılmıştır?

6) **[Yorum]** Fener Rum Patrikhanesi'nin açık bırakılması Türkiye hakkında ne gösterir? Yorumlayınız.

7) **[Bilgi]** Osmanlı'dan kalan dış borçlar konusunda nasıl bir karar alınmıştır?

CEVAPLAR

1) Edirne'nin Karaağaç kasabasını.

2) Yunanistan'ın savaşın sorumluluğunu üstlendiğini gösterir.

3) Türkiye'deki bütün yabancı okulların Türk devletinin düzenleyeceği esaslara göre eğitim yapmaları kararlaştırılmıştır.

4) Türkiye'nin egemenlik haklarından taviz vermediğini gösterir. Yabancı okullar artık Türk devletinin kurallarına uymak zorundadır.

5) Türkiye aleyhinde siyasi faaliyetlerde bulunmamak şartıyla açık bırakılmıştır.

6) Türkiye'de dinî özgürlüklere önem verildiğini ve hoşgörülü olunduğunu gösterir.

7) Osmanlı borçlarının, Osmanlı Devleti'nden ayrılan devletlere paylaştırılarak taksitle ödenmesi kararlaştırılmıştır.

LOZAN ANTLAŞMASININ ÖNEMİ
✓Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü tüm devletler tarafından tanınmıştır.
✓Misakı Milli sınırları büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir.
✓Günümüze kadar geçerliliğini koruyan bir antlaşmadır.
✓Emperyalizme karşı başarılı olması nedeniyle sömürge altındaki milletlere örnek olmuştur.

Lozan'dan Kalan Sorunlar
Not: Çözümlenemeyen tek sorun Musul sorunudur. *(Irak sınırı)*
Püf bilgi: Misakı Milli sınırları dışında kalan Hatay ve yönetimi uluslararası bir komisyona bırakılan Boğazlar daha sonra çözümlenmiştir.

SORULAR

1) **[Bilgi]** Lozan Antlaşması'nın Türkiye için önemini dört maddeyle yazınız.

2) **[Yorum]** Lozan Antlaşması'nın günümüze kadar geçerliliğini korumasını nasıl yorumlarsınız?

3) **[Yorum]** Lozan Antlaşması'nın sömürge altındaki milletlere örnek olmasının nedeni ne olabilir? Açıklayınız.

4) **[Bilgi]** Lozan Antlaşması'nda çözümlenemeyen tek sorun hangisidir? Hangi sınırla ilgilidir?

5) **[Bilgi]** Misakı Milli sınırları dışında kalan Hatay ve yönetimi uluslararası bir komisyona bırakılan Boğazlar sorunu sonradan nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAPLAR

1) (1) Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü tüm devletler tarafından tanınmıştır. (2) Misakı Milli sınırları büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. (3) Günümüze kadar geçerliliğini koruyan bir antlaşmadır. (4) Emperyalizme karşı başarılı olması nedeniyle sömürge altındaki milletlere örnek olmuştur.

2) Antlaşma, Türkiye'nin sınırlarının ve bağımsızlığının uluslararası alanda kalıcı olarak tanındığını ve bugün de Türkiye'nin hukuki dayanaklarından biri olduğunu gösterir.

3) Türkiye, emperyalist devletlere karşı savaşı kazanıp bu devletlere bağımsızlığını ve eşit bir devlet olarak statüsünü kabul ettirdiği için sömürge altındaki milletlere de mücadeleleriyle bağımsızlığa ulaşabilecekleri yönünde örnek olmuştur.

4) Musul sorunudur; Irak sınırıyla ilgilidir.

5) Hatay ve Boğazlar sorunu daha sonra çözümlenmiştir.

SANAT VE EDEBİYAT ESERLERİNDE MİLLİ MÜCADELE

Milli Mücadele sırasında meydana gelen olaylar, çekilen sıkıntılar, yaşanan zorluklar dönemin **edebiyat** (roman, şiir) **ve sanat** (resim, heykel) **eserlerine de konu olmuştur.**

- Başta **İstiklal Marşı** olmak üzere bu dönemde yazılan eserlerde Kurtuluş Savaşı anlatılmıştır.

Milli Mücadeleyi Anlatan Romanlardan Bazıları
Halide Edip Adıvar - **Türk'ün Ateşle İmtihanı, Ateşten Gömlek**
Yakup Kadri Karaosmanoğlu - **Yaban**
Tarık Buğra - **Küçük Ağa**
Kemal Tahir - **Esir Şehrin İnsanları, Yorgun Savaşçı**
Samim Kocagöz - **Kalpaklılar, Doludizgin**
Turgut Özakman - **Şu Çılgın Türkler**

SORULAR

1) **[Bilgi]** Milli Mücadele sırasında yaşanan olaylar ve çekilen sıkıntılar hangi alanlardaki eserlere konu olmuştur?

2) **[Bilgi]** Başta hangi eser olmak üzere bu dönemde yazılan eserlerde Kurtuluş Savaşı anlatılmıştır?

3) **[Yorum]** Milli Mücadele'nin edebiyat ve sanat eserlerine konu olması size neyi düşündürmektedir? Yorumlayınız.

4) **[Bilgi]** Halide Edip Adıvar'ın Milli Mücadele'yi anlatan romanları hangileridir?

5) **[Bilgi]** Yaban ve Küçük Ağa romanlarının yazarları kimlerdir?

6) **[Bilgi]** Kemal Tahir'in Milli Mücadele'yi anlatan romanlarını yazınız.

7) **[Bilgi]** Samim Kocagöz ve Turgut Özakman'ın Milli Mücadele'yi anlatan eserleri nelerdir?

CEVAPLAR

1) Edebiyat (roman, şiir) ve sanat (resim, heykel) eserlerine.

2) İstiklal Marşı.

3) Milli Mücadele'nin toplumda derin bir etki bıraktığını ve sanatçıların da bu mücadelenin duygu ve düşüncelerini eserlerine yansıttığını gösterir.

4) Türk'ün Ateşle İmtihanı ve Ateşten Gömlek.

5) Yaban: Yakup Kadri Karaosmanoğlu; Küçük Ağa: Tarık Buğra.

6) Esir Şehrin İnsanları ve Yorgun Savaşçı.

7) Samim Kocagöz: Kalpaklılar, Doludizgin. Turgut Özakman: Şu Çılgın Türkler.

Gazeteciler
Falih Rıfkı Atay - **Çankaya**
Şevket Süreyya Aydemir - **Tek Adam**
Şiir
Fazıl Hüsnü Dağlarca - **Üç Şehitler Destanı**
Nazım Hikmet - **Kuvayı Milliye Destanı**
Cahit Külebi - **Atatürk Kurtuluş Savaşında**
Resim & Heykel
Halil Dikmen - **İstiklal Harbinde Kadınlar**
İbrahim Çallı - **Kurtuluş Savaşı'nda Zeybekler**

SORULAR

1) **[Bilgi]** Milli Mücadele'yi anlatan eserler yazan gazeteciler ve eserleri nelerdir?

2) **[Bilgi]** Milli Mücadele'yi anlatan şiir eserlerini ve şairlerini yazınız.

3) **[Bilgi]** Kuvayı Milliye Destanı kimin eseridir?

4) **[Bilgi]** Resim ve heykel alanında Milli Mücadele'yi anlatan eserler ve sanatçıları kimlerdir?

5) **[Yorum]** "İstiklal Harbinde Kadınlar" ve "Kurtuluş Savaşı'nda Zeybekler" eser adlarına bakarak Milli Mücadele hakkında nasıl bir çıkarım yapabilirsiniz?

6) **[Yorum]** Milli Mücadele'nin roman, şiir, gazetecilik, resim gibi farklı alanlarda işlenmesi neyi gösterir? Açıklayınız.

CEVAPLAR

1) Falih Rıfkı Atay – Çankaya; Şevket Süreyya Aydemir – Tek Adam.

2) Fazıl Hüsnü Dağlarca – Üç Şehitler Destanı; Nazım Hikmet – Kuvayı Milliye Destanı; Cahit Külebi – Atatürk Kurtuluş Savaşında.

3) Nazım Hikmet'in.

4) Halil Dikmen – İstiklal Harbinde Kadınlar; İbrahim Çallı – Kurtuluş Savaşı'nda Zeybekler.

5) Milli Mücadele'ye kadınlar ve Zeybekler gibi halkın farklı kesimlerinin katıldığı, mücadelenin tüm milletle birlikte yürütüldüğü çıkarımı yapılabilir.

6) Milli Mücadele'nin toplumun her kesiminde ve sanatın her dalında etkili olduğunu, ulusal belleğin önemli bir parçası haline geldiğini gösterir.

A) BOŞLUK DOLDURMA (KAVRAM) SORULARI

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazınız.

1) Lozan Konferansı'nda Türkiye'yi _____ temsil etmiştir.

2) Konferansın toplanma yeri için İtilaf Devletleri _____'yı, TBMM ise _____'i önermiştir.

3) ABD, Lozan Konferansı'na _____ olarak katılmıştır.

4) Sovyet Rusya ve Bulgaristan, konferansta _____ konusu görüşülürken bulunmuştur.

5) Lozan Barış Antlaşması _____ tarihinde imzalanmıştır.

6) İlk görüşmeler _____ tarihinde kesilmiştir.

7) Suriye sınırı belirlenirken _____ Antlaşması esas alınmıştır.

8) Irak sınırı, _____ sorunu yüzünden çözümlenememiştir.

9) Türkiye'nin batı sınırı olarak _____ Nehri kabul edilmiştir.

10) _____ ve _____ adaları Türkiye'ye, diğer bütün adalar Yunanistan'a bırakılmıştır.

11) _____ tamamen kaldırılarak ekonomik bağımsızlık sağlanmıştır.

12) Boğazlar, başkanlığını Türkiye'nin yapacağı _____ bırakılmıştır.

13) Türkiye'deki tüm azınlıklar _____ kabul edilmiştir.

14) Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türklerin karşılıklı değiştirilmesine _____ denir.

15) Yunanistan, savaş tazminatı olarak Edirne'nin _____ kasabasını Türkiye'ye vermiştir.

16) Fener Rum Patrikhanesi, Türkiye aleyhinde _____ faaliyetlerde bulunmamak şartıyla açık bırakılmıştır.

17) Osmanlı borçları, Osmanlı Devleti'nden ayrılan devletlere paylaştırılarak _____ ödenecektir.

18) Misakı Milli sınırları dışında kalan _____ ve Boğazlar sorunu daha sonra çözümlenmiştir.

19) Lozan Antlaşması'nda çözümlenemeyen tek sorun _____ sorunudur.

CEVAPLAR

1) İsmet Paşa • **2)** Lozan; İzmir • **3)** gözlemci • **4)** Boğazlar • **5)** 24 Temmuz 1923 • **6)** 4 Şubat 1923 • **7)** Ankara • **8)** Musul • **9)** Meriç • **10)** Bozcaada; Gökçeada • **11)** Kapitülasyonlar • **12)** uluslararası bir komisyona • **13)** Türk vatandaşı • **14)** nüfus mübadelesi (değiş-tokuş) • **15)** Karaağaç • **16)** siyasi • **17)** taksitle • **18)** Hatay • **19)** Musul

B) DOĞRU – YANLIŞ SORULARI

Aşağıdaki cümleler doğru ise başına (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) ( ) Konferans yeri olarak TBMM Lozan'ı, İtilaf Devletleri İzmir'i önermiştir.

2) ( ) Lozan Konferansı'nda Türkiye'yi İsmet Paşa temsil etmiştir.

3) ( ) ABD, konferansa doğrudan katılan devletlerden biridir.

4) ( ) Sovyet Rusya ve Bulgaristan, Boğazlar konusu görüşülürken konferansta bulunmuştur.

5) ( ) İlk görüşmeler, bazı konularda anlaşma sağlanamadığı için 4 Şubat 1923'te kesilmiştir.

6) ( ) Suriye sınırı belirlenirken Ankara Antlaşması esas alınmıştır.

7) ( ) Hatay, Lozan'da Misakı Milli sınırları içinde kalmıştır.

8) ( ) Irak sınırı Lozan'da kesin olarak çözümlenmiştir.

9) ( ) Türkiye'nin batı sınırı Meriç Nehri olarak kabul edilmiştir.

10) ( ) Bozcaada ve Gökçeada Yunanistan'a bırakılmıştır.

11) ( ) Kapitülasyonlar Lozan'da kısmen kaldırılmıştır.

12) ( ) Boğazların uluslararası bir komisyona bırakılması, Türkiye'nin egemenlik haklarını zedeleyici niteliktedir.

13) ( ) Türkiye'deki tüm azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilmiştir.

14) ( ) Nüfus mübadelesiyle Türkiye'deki Ermeniler ile Yunanistan'daki Türkler değiştirilmiştir.

15) ( ) Türkiye'deki yabancı okullar, Türk devletinin düzenleyeceği esaslara göre eğitim yapacaktır.

16) ( ) Fener Rum Patrikhanesi'nin kapatılması kararlaştırılmıştır.

17) ( ) Osmanlı borçlarının tamamını Türkiye'nin ödemesi kararlaştırılmıştır.

18) ( ) Lozan Antlaşması, günümüze kadar geçerliliğini koruyan bir antlaşmadır.

19) ( ) Lozan'da çözümlenemeyen tek sorun Hatay sorunudur.

CEVAPLAR

1) Y – Doğrusu: İtilaf Devletleri Lozan'ı, TBMM İzmir'i önermiştir.
2) D
3) Y – Doğrusu: ABD gözlemci olarak katılmıştır.
4) D
5) D
6) D
7) Y – Doğrusu: Hatay, Misakı Milli sınırları dışında kalmıştır.
8) Y – Doğrusu: Musul sorunu yüzünden çözümlenememiş, ileri bir tarihe ertelenmiştir.
9) D
10) Y – Doğrusu: Bozcaada ve Gökçeada Türkiye'ye bırakılmıştır.
11) Y – Doğrusu: Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.
12) D
13) D
14) Y – Doğrusu: Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler değiştirilmiştir.
15) D
16) Y – Doğrusu: Türkiye aleyhinde siyasi faaliyette bulunmamak şartıyla açık bırakılmıştır.
17) Y – Doğrusu: Borçlar, Osmanlı'dan ayrılan devletlere paylaştırılarak taksitle ödenecektir.
18) D
19) Y – Doğrusu: Çözümlenemeyen tek sorun Musul sorunudur.

A) BOŞLUK DOLDURMA (KAVRAM) SORULARI

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazınız.

1) Milli Mücadele, edebiyat (roman, şiir) ve sanat (_____, _____) eserlerine de konu olmuştur.

2) Başta _____ olmak üzere bu dönemde yazılan eserlerde Kurtuluş Savaşı anlatılmıştır.

3) Halide Edip Adıvar'ın _____ ve Ateşten Gömlek adlı romanları Milli Mücadele'yi anlatır.

4) Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Milli Mücadele'yi anlatan romanı _____'dır.

5) Tarık Buğra'nın Milli Mücadele'yi anlatan romanı _____'dır.

6) Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanları ve _____ adlı romanları Milli Mücadele'yi anlatır.

7) Samim Kocagöz'ün _____ ve Doludizgin adlı romanları Milli Mücadele'yi anlatır.

8) Turgut Özakman'ın Milli Mücadele'yi anlatan eseri _____'dır.

9) Falih Rıfkı Atay'ın Milli Mücadele'yi anlatan eseri _____'dır.

10) Şevket Süreyya Aydemir'in Milli Mücadele'yi anlatan eseri _____'dır.

11) Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Milli Mücadele'yi anlatan şiiri _____'dır.

12) Nazım Hikmet'in Milli Mücadele'yi anlatan eseri _____'dır.

13) Cahit Külebi'nin Milli Mücadele'yi anlatan şiiri _____'dır.

14) Halil Dikmen'in Milli Mücadele'yi anlatan tablosu _____'dır.

15) İbrahim Çallı'nın Milli Mücadele'yi anlatan tablosu _____'dır.

CEVAPLAR

1) resim; heykel • **2)** İstiklal Marşı • **3)** Türk'ün Ateşle İmtihanı • **4)** Yaban • **5)** Küçük Ağa • **6)** Yorgun Savaşçı • **7)** Kalpaklılar • **8)** Şu Çılgın Türkler • **9)** Çankaya • **10)** Tek Adam • **11)** Üç Şehitler Destanı • **12)** Kuvayı Milliye Destanı • **13)** Atatürk Kurtuluş Savaşında • **14)** İstiklal Harbinde Kadınlar • **15)** Kurtuluş Savaşı'nda Zeybekler

B) DOĞRU – YANLIŞ SORULARI

Aşağıdaki cümleler doğru ise başına (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) ( ) Milli Mücadele yalnızca askerî alanda etkili olmuş, edebiyat ve sanat eserlerine konu olmamıştır.
2) ( ) İstiklal Marşı, bu dönemde Kurtuluş Savaşı'nı anlatan eserlerin başında gelir.
3) ( ) "Ateşten Gömlek" romanı Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na aittir.
4) ( ) "Yaban" romanı Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na aittir.
5) ( ) "Küçük Ağa" romanı Tarık Buğra'nın eseridir.
6) ( ) "Yorgun Savaşçı" romanı Samim Kocagöz'e aittir.
7) ( ) "Kalpaklılar" romanı Samim Kocagöz'ün eseridir.
8) ( ) "Şu Çılgın Türkler" Turgut Özakman'ın eseridir.
9) ( ) "Çankaya" adlı eser Şevket Süreyya Aydemir'e aittir.
10) ( ) "Tek Adam" adlı eser Şevket Süreyya Aydemir'e aittir.
11) ( ) "Kuvayı Milliye Destanı" Nazım Hikmet'in eseridir.
12) ( ) "Üç Şehitler Destanı" Cahit Külebi'ye aittir.
13) ( ) "Atatürk Kurtuluş Savaşında" adlı şiir Cahit Külebi'ye aittir.
14) ( ) "İstiklal Harbinde Kadınlar" tablosu İbrahim Çallı'ya aittir.
15) ( ) "Kurtuluş Savaşı'nda Zeybekler" tablosu İbrahim Çallı'ya aittir.

CEVAPLAR

1) Y – Doğrusu: Milli Mücadele edebiyat (roman, şiir) ve sanat (resim, heykel) eserlerine de konu olmuştur.
2) D
3) Y – Doğrusu: Ateşten Gömlek, Halide Edip Adıvar'ın romanıdır.
4) D
5) D
6) Y – Doğrusu: Yorgun Savaşçı, Kemal Tahir'in romanıdır.
7) D
8) D
9) Y – Doğrusu: Çankaya, Falih Rıfkı Atay'ın eseridir.
10) D
11) D
12) Y – Doğrusu: Üç Şehitler Destanı, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın eseridir.
13) D
14) Y – Doğrusu: İstiklal Harbinde Kadınlar, Halil Dikmen'in eseridir.
15) D